

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
binnenland bij vooruitbetaling . f 1.50
voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
Bijzonderlijke nummers. . . . » 0.05

Prijs der advertentiën.

Per regel . . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den Wvd Secretaris, H. L. VORSTENBOS, 42 Witte de Withstraat, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonplaats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 212 Riouwstraat. voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling te leiden te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een lid in één schenken van f 100, zijn donateurs (ricee).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Weekblad toegezonden. Een Inteeckenbillet voor het lidmaatschap vindt men op de 2de pag. van het Bijblad.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Hoofdartikel. — Week-Overzicht. — West-Indische Berichten. — West-Indische Berichten. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Inhoud der voornaamste Nederl. Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Feuilleton.

Mededeelingen:

I. Van de Administratie.

Dikwijls worden klachten vernomen wegens het niet of niet geregeld ontvangen van het Koloniaal Weekblad, die bij onderzoek blijken het gevolg te zijn van het niet onmiddellijk kennis geven aan den Heer W. van der Zijl, Riouwstraat 212, in geval van verzuimingen.

Daarom wordt nogmaals bepleid, doch dringend verzocht dit in den vervolge niet meer te verzuimen.

II. Van de Afdeeling Amsterdam.

In eene op 5 November gehouden bestuursvergadering werd o. a. besloten:

1. Om te Amsterdam gedurende dezen winter een literair openbare lezingen te doen houden, waartoe op het Koloniaal gebied bekende sprekers zullen worden uitgenoodigd.

2. Om er op te wijzen, dat in Oost- en West-Indië meer bekendheid dient te worden gegeven aan het onbetaald en geheel belangeloos door de Vereeniging geven van inlichtingen, ook aan reparatieerzaken, omtrent vestiging, inrichting, scholen, pensions enz., ook omtrent het opnemen van kinderen, die men achterlaten of die voor hunne opvoeding naar Nederland worden gezonden in gezinnen, waar de waartoe benoemde speciale Commissie weet dat ze moet zijn, terwijl die Commissie, desverlangd, toezicht houdt.

De mening werd uitgesproken, dat het wenschelijk is om van dit deel van den arbeid der Vereeniging, in het Koloniaal Weekblad geregeld mededeeling te doen.

FEUILLETON.

De Hechtste Band.

Naar het Engelsch door N. v. Z.

Hoofdstuk VI.

„Farm Park” was oorspronkelijk een groote boerenwoning en is dit honderd jaren lang gebleven, totdat de grootvader van Sir Robert Jardine, die tot belooning van zijne krijgsverrichtingen in de Oost in den adelstand verheven was, een aardig fortuin naar Engeland terugkeerde en van de behoeftigen bloedverwant het huis en het omliggende land kocht. Zoowel het een als het ander had hij aanvankelijk uitgebreid en zijn zoon had zijn voorbeeld gevolgd, zoodat de tegenwoordige eigenaar een onregelmatige maar schilderachtige woning rijk was, gelegen tusschen vruchtbare bouwland en fraai houtgewas — een uitgestrekte beemden die een fatsoenlijke rente opbracht en een uitstekend jachtgebied was. Het recht tot jagen hadden de voorbeholden, die groote jachtlieffhebbers waren, zich daar altijd voorbeholden.

Kleine Paul Vereker had dus, wat gemak, goede zorg en aangename omgeving betreft, een benijdenswaardig tehuis en was zeer gelukkig begonnen zijne herinneringen van Indië te verspreiden en vaag te worden. Het met klimplanten begroeide huis, de oostersche moederlijke liefde, de luidruchtige bezorgdheid zijner grootmoeder, de oude Bibi Jahans, de lielijke rivier en de Baba-je werden meer en meer omtrent in zijn kinderlijken geest. Mevrouw Vereker schreef hem met lange tusschenpoelen op dun blauw gelijnd papier. Sir Robert merkte niet zonder reden op, dat „die vrouw niet het verkeerde eind van haar pen scheen te schrijven”, en daar Paul werkelijk niet in staat was deze epistels te ont-

West-Indië.

De West-Indische begrotingen zijn in de afdeelingen der Tweede Kamer onderzocht, welk onderzoek tot tal van opmerkingen heeft aanleiding gegeven, waaruit de gevolgtrekking kan worden gemaakt, dat de belangstelling, welke in de laatste jaren voor onze west-indische bezittingen werd opgewekt, nog geenszins verlaagd is.

Bepalen we ons eerst tot Suriname dan treft ons in het V. V. de, tot den minister gerichte opmerking, om bij het schrappen van hem niet strikt noodzakelijk voorkomende posten in de voorloopig, door de Koloniale Staten vastgestelde begrooting niet te ver te gaan, en met alle omstandigheden rekening te houden. Het was ons daarom eenigszins een teleurstelling, in dit verslag een ernstig woord te moeten missen, tot opwekking om maatregelen te beramen tot dadelijke hulp aan den noodlijdenden landbouw, en zulks te meer, waar, zoals we straks bij Curaçao zullen zien, het landbouwcrediet-vraagstuk wel degelijk de aandacht werd waardig gekeurd.

Zeker, de toestand van den surinaamschen landbouw is der Kamer niet ontgaan, en 't was juist naar aanleiding daarvan, dat naast erkenning der juistheid van den, door den gouverneur betoogden financieelen vooruitgang der kolonie in de laatste 25 jaren, de waarschuwing eene plaats vond tegen optimistische verwachtingen in de toekomst; eene waarschuwing zeker niet misplaatst, waar de laatst openbaar gemaakte cijfers aantoonen, dat niettegenstaande de buitengewone gunstige omstandigheid van spoorweg-aanleg de huidige landbouw-crisis een overheerschenden schadelijken invloed op de opbrengst van nagenoeg alle middelen uitoefent.

Landbouw-bevordering door invoering van nieuwe en verbetering van bestaande cultures, wordt wel is waar bepleit, doch het zijn voornamelijk de belangen der kleine landbouwers en inboorlingen, welke hierbij den doorslag gaven. In deze lijn past ook het, overigens niet onverdienlijk denkbeeld der oprichting van centrale suikerfabrieken van staatswege, waaraan de landbouwers de grondstoffen zouden leveren. Maar hiermee, zoolwiel als door de aanbevolen oprichting van pelmolens, ter bevordering van de rijstcultuur, — waartoe overigens reeds in de kolonie zelve de stoot werd gegeven voor wat het district Saramacca aangaat; — zal de groote landbouw niet zijn gebaat, die oogenblikkelijk in een critieken toestand verkeert, welke door gebrek aan werkkapitaal en nagenoeg geheel gemis in de kolonie van crediet-instellingen op zijn eendielijken val schijnt te moeten uitloopen, waarbij, men vergeet dit niet, het kolonisatie-vraagstuk nauw betrokken is, ten ware het bestuur zich voor laatstgenoemd doeleinde de noodige offers zou willen getroosten, waarmede nu en groote landbouw en kolonisatie zouden zijn gebaat.

cijferen en Lady Jardine ook dikwijls hare geduldige pogingen daartoe moest opgeven, werden de, met veel moeite samengestelde, beantwoordingsbrieven van het kind ook hoe langer hoe zeldzamer, totdat er eens een buitengewoon vreemdsoortig schrijven kwam, blijkbaar het nieuws bevattend, dat mevrouw Vereker ging hertrouwen, — en daarna hield de gemeenschap tusschen moeder en zoon geheel op.

Maar hoewel vaag stond Indië Paul nog altijd voor den geest en menigmaal wakte een doordringende geur, een felle zonnegloed of een prachtige maneschijn plotseling een herinnering bij hem op, die hem wanhopend deed schreien, ofschoon hij, als men er hem naar vroeg, in waarheid kon antwoorden niet te weten waarom hij eigenlijk verdriet had. In den oogsttijd had hij eens zijn toevlucht gezocht in een Zigeuner-kamp, aangetrokken zoolwiel door enkele woorden, die hem gemeenzaam toeklonken, als door de donkere gezichten en de heldere kleuren. Maar het opperhoofd van den troep had hem dadelijk teruggebracht en een flinke belooning voor zijn moeite ontvangen, terwijl Paul zóó streng onderhouden werd over zijn slechten smaak, om zich tot zulk volk aangetrokken te gevoelen, dat hij huiltend en kribbig naar bed ging.

De gezondheid van het kind was door den voedzamen engelschen kost, het geregelde leven en het versterkende klimaat zeer verbeterd en zijn zenuwgestel normaal geworden, zoodat plotselinge buien van aandoening en woede al zeldzamer werden.

Hij had al heel spoedig lezen geleerd, onder de leiding van de kamener van Lady Jardine, een ontwikkelde vrouw, die er bijzonder op gesteld was hem ook de kerkgeschiedenis en den catechismus te leeren, daar zij hem voor een heiden uit een vreemd land hield. Hij bleek een dankbare leerling te zijn, want hij was nooit gelukkiger dan met een boek en stelde veel belang in godsdienstige aangelegenheden.

Hij kwam veel met Selma Neale in aanraking, want er waren daar in de buurt maar weinig kinderen, en zij hadden bij gebrek aan beter misschien, nog al warme vriendschap met elkaar gesloten. Selma bewonderde onwille-

keurig de geestesgaven van haar speelkameraad, maar zij minachtte hem om zijn gebrek aan lichaamskracht. Hij deed haar dikwijls allerlei verhalen — wat Bob nooit had gedaan — over slangen en duivels, over geesten in de boomen en op de heuvels, over avonturen en ontvluchtelingen. Hij kon soms grappige Hindostansche liedjes zingen in droefgeestige melodie, doch dit viel hem moeilijker naar mate de Westersche omgeving al meer en meer zijne indische herinneringen uitwischte en de beteekenis der woorden hem ontlipte. Werkelijkheid en verbeelding werden tot een vreemd mengsel voor zijn brein, en dan kon hij onmogelijk gekke verhalen doen omtrent zijn vroeger leven en toenmalige ondervindingen, waarmede hij de bedienden van „Farm Park” vermaakte en die zijn oom dikwijls in een onbedaarlijken schaterlach deden uitbarsten.

Lady Jardine luisterde gewoonlijk maar half naar zijn gebabbel en maakte dan de opmerking, dat „Indië een afschuwelijk land moest zijn om in te wonen”. Zij droeg zorg, dat hij behoorlijk werd gekleed en gevoed, dat hij vriendelijk werd bejegend, dat hij bijtijds naar bed ging en zij bleef altijd bij hem terwijl hij zijn avondgebed zei, maar zij kon hem toch niet recht liefkrijgen, en dit feit deed haar leed.

Op een namiddag sprak zij vertrouwelijk hierover met den predikant. De heer Neale was Lady Jardine komen bezoeken om haar te raadplegen over eenige aangelegenheden betreffende de Kerstmisviering in het dorp en hij had Selma meegebracht. Zij was met Paul naar de speelkamer gegaan en de predikant met zijn gastvrouw hadden zich na de bespreking der kerstgeschenken, in lage zetels aan weerszijden van een gezellig en knappend houtvuur neergeveild. Lady Jardine warmde hare fijne handjes, die door de vlammen doorzichtig rozenrood gekleurd leken. Het gesprek viel op Paul Vereker.

„Ik doe zooveel voor hem als ik kan”, zeide Lady Jardine, „en ik tracht van hem te houden ter wille van mijn armen broer, maar ik ben er zeker van, dat ik hem nooit zal leeren begrijpen, hij is zulk een vreemd kind.

keurig de geestesgaven van haar speelkameraad, maar zij minachtte hem om zijn gebrek aan lichaamskracht. Hij deed haar dikwijls allerlei verhalen — wat Bob nooit had gedaan — over slangen en duivels, over geesten in de boomen en op de heuvels, over avonturen en ontvluchtelingen. Hij kon soms grappige Hindostansche liedjes zingen in droefgeestige melodie, doch dit viel hem moeilijker naar mate de Westersche omgeving al meer en meer zijne indische herinneringen uitwischte en de beteekenis der woorden hem ontlipte. Werkelijkheid en verbeelding werden tot een vreemd mengsel voor zijn brein, en dan kon hij onmogelijk gekke verhalen doen omtrent zijn vroeger leven en toenmalige ondervindingen, waarmede hij de bedienden van „Farm Park” vermaakte en die zijn oom dikwijls in een onbedaarlijken schaterlach deden uitbarsten.

Lady Jardine luisterde gewoonlijk maar half naar zijn gebabbel en maakte dan de opmerking, dat „Indië een afschuwelijk land moest zijn om in te wonen”. Zij droeg zorg, dat hij behoorlijk werd gekleed en gevoed, dat hij vriendelijk werd bejegend, dat hij bijtijds naar bed ging en zij bleef altijd bij hem terwijl hij zijn avondgebed zei, maar zij kon hem toch niet recht liefkrijgen, en dit feit deed haar leed.

de erfenis moeten aanvaarden van Suriname's grootsten vriend?

In verband met de goud-industrie, komt ons de vraag in dit Verslag om schrapping van den post voor politie-toezicht in Lawa minder geslaagd voor, nu juist het groote aantal déportés, dat we telkens bij factuurtjes naar Cayenne terugsturen, de aandacht trok, maar ons tevens moet in het oog doen houden welke elementen de naburige kolonie binnen hare grenzen bergt.

Wel verre van opheffing van politie-toezicht voor te staan, zouden we dit veel eer willen zien verscherpen.

De, in het Verslag uitgesproken wenschelijkheid eener enquête naar de kindersterfte in de kolonie, en de middelen om aan dit euvel tegemoet te komen, zouden we gaarne onderschrijven. Wel zijn de, in dit opzicht in naburige engelsche koloniën verkregen resultaten uit practisch oogpunt weinig bemoedigend geweest, maar een, voor de toekomst van een volk zoo groot kwaad als dit, laat niet toe, dat we daar met gekruiste armen en 'n «non possumus» voor blijven staan.

De, in het Verslag gestelde vraag, hoe het met de maatregelen tot bestrijding der lepra stond, werd reeds door den gouverneur der kolonie beantwoord door indiening van eene desbetreffende ontwerp-verordening.

Ten slotte nemen we, met betrekking op de vraag betreffende het plan tot oprichting eener tuchtschool voor knapen in Suriname, het volgende op uit de mededeelingen van den bestuurs-gedelegeerde ter Koloniale Staten-zitting van den 2en Mei ll.

«Binnenkort, zei de heer Hofstede Crull, kon het verslag ingewacht worden van de Commissie tot voorbereiding. Spreker meende er wel te mogen bijvoegen, dat hij voor zich de overtuiging droeg, dat de gouverneur op dat verslag zou ingaan, zoodat binnen niet al te langen tijd de oprichting van een tuchtschool kon worden tegemoet gezien.»

Wat Curaçao aangaat, werd de vraag gesteld, hoe nu eigenlijk de economische toestand van de kolonie is. Is er sprake van vooruitgang, of is de toestand van dien aard, dat meer dan ooit hulp van het moederland noodig is?

Voor het laatste geval, en uit het Verslag blijkt genoegzaam, dat de Kamer tot deze opinie overhelt, werd de opmerking gemaakt, dat gegeven de weinige inschikkelijkheid vanden Koloniale Raad om mede te werken tot belangrijke maatregelen ter verbetering in den toestand, het wellicht op den weg der regeering kon worden geacht, om ten deze het initiatief te nemen.

De toestand van den handel gaf aanleiding tot een aantal vragen, waarvan die betreffende de wenschelijkheid der weder-oprichting eener Kamer van koophandel voor Curaçao, reeds in de kolonie onder de oogen werd gezien, door de benoeming

Robert noemt hem een kleine kabouterman. En Pritchard kan hem niet uitstaan”, zeide de predikant spijtig. „Selma en ik zijn altijd bij haar in ongenade, als Paul in de pastorie geweest is. De laatste keer dat hij bij ons was liep de maat over, toen hij haar vroeg, waarom zij haar snor niet afschoor!”

„Wat zeide zij toen? Die vraag lag mij ook dikwijls op de tong.”

„Zij zeide, dat zij niet wilde weg doen, wat de Heer haar gegeven had”, antwoordde de predikant droogjes, waarop zij beiden lachten.

„Pritchard speelt heerlijk den baas over u, beste man, en ge zult u nooit uit haar heerschappij los weten te maken. Ik geloof, dat 't altijd verkeerd is, bedienden erg lang te houden, hoe uitmuntend ze ook zijn, want men eindigt altijd met onder den duim te raken.”

„Ik kan niet ontkennen, dat Pritchard den baas speelt; maar wat zou ik zonder haar moeten beginnen? Zij zorgt zoo goed voor Selma, en dat is juist nu het noodigste. Later zal Selma veel bij mijn zuster zijn, die haar met haar eigen dochter verder op zal voeden en ik zal haar eenige jaren naar het buitenland laten gaan, als zij daartoe den leeftijd heeft. — Vertel mij eens, wat zijt ge van plan met Paul te doen?”

„O, de jongen zal een betrekking moeten kiezen, die hem weer naar Indië voert; hij spreekt er altijd van dat hij daarheen terug wil als hij volwassen is. Wij denken er over hem het volgende jaar naar school te zenden.”

„Ik vrees”, zeide de predikant, langs zijn kin strijkend, „dat het kind op school een moeilijken tijd zal hebben. Hij munt niet uit in lichaams spelen, wel?”

„Dat zou ik niet precies kunnen zeggen; hij heeft nog niet veel gelegenheid gehad te toonen, waar hij toe in staat is. Robert bemoet zich niet veel met hem, behalve dat hij om zijn verhalen lacht, hij heeft niet eens een pony voor hem gekocht. Hij stelt Bob en hem nooit op dezelfde lijn, hij zegt dat Paul van de negers afstamt en dat hij nergens anders voor deugen zal, dan om in den smaak der vrouwen

van bestuurswege eener commissie van deskundigen om ter zake te rapporteren.

De quaestie der, door Venezuela ingestelde aditionnele rechten werd natuurlijk ook aangeroerd, en het zou ons verheugen, zoo de minister ten deze 'n bevredigend antwoord zou kunnen geven op de vraag naar den uitslag der onderhandelingen met Venezuela over de onderhavige, voor den handel onzer kolonie bezwarende bepalingen. Maar wij vreezen, dat we hier als zoovele malen te voren ons de kaas van het brood hebben laten eten, zonder hoop op redres. De bevoorrechte ligging van Curaçao lokte uit om daarvan zoo veel mogelijk te profiteren, zonder te bedenken, dat men in den tegenwoordigen tijd moet weten te geven om wat te krijgen. Thans wordt de vraag gesteld, of in den handel met Columbia geen compensatie kon worden gezocht, voor wat de kolonie met betrekking op Venezuela moet derven. Die Flagge volgt dem Handel, heeft de H. Z. kanselier eens gezegd. De waarheid dier stelling moge wel eens uitgekomen zijn, met vrij groote zekerheid is het omgekeerde dier stelling aan te nemen, wanneer het ten minste de handelsvlag is, die wij vooruitsturen. Wanneer straks door de opening van het Panama-kanaal, voor de landen, daaraan en in de nabijheid gelegen, een nieuwe aera zal zijn aangebroken, moet de op levende handel, wil Curaçao, wil Nederland daarvan profiteren, de kolonie daartoe gereed en den weg daarheen onder nederlandsche vlag gebaad vinden.

Met betrekking op den landbouw konden de, tot dusverre getroffen maatregelen, als zoovele stappen op den goeden weg, de goedkeuring wegdragen. Krachtig drong men aan op dammen-aanleg, waartoe in verband met de geaccidenteerde terreingesteldheid, uitzending van 'n deskundigen topograaf werd verlangd. Gevraagd werd naar het gevoelen van den minister ten aanzien van de oprichting eener landbouwerdied-bank, waarover ten vorigen jare al in de Kamer te doen is geweest, zonder dat de minister daarop bescheid kon geven, wijl toen nog het rapport van den landbouwkundige moest worden gebracht. Ook het denkbeeld van de *Amigoe*, om een deel der plantages van bestuurswege over te nemen, tot uitgifte aan kleine landbouwers, op dat de planters, dan vrij van bezwarende hypotheeklasten, zich beter aan de exploitatie hunner ondernemingen zouden kunnen wijden, vond weerklink in dit verslag.

Wat de industrie aangaat, was de vraag, hoe het nu eindelijk met de, in uitzicht gestelde mijnwet en de heropening der exploitatie van de fosphaat-mijnen op Santa Barbara stond, zeker niet ongewettigd. Ten vorigen jare reeds werd de indiening eener mijnwet binnen een niet te lang tijdsverloop toegezegd, terwijl daarbij tevens de waarschijnlijkheid werd vooropgesteld van de hervatting der werkzaamheden op Santa Barbara. Nu zijn we nog even ver als te voren, behalve dat er nog dat grapje van Aruba bij is gekomen. In zoverre is, gegeven de soesah, die een vreemde linc ons in mijnzaken bezorgde, 't wel begrijpelijk, dat men zich de vraag stelde, of 't maar niet beter zou wezen, om wat de, onlangs op plantage Waterloo ontdekte ozokerietmijn aangaat, tot staats-exploitatie over te gaan, waardoor de kans, dat de concessie in vreemde handen kome, zou worden ontlopen. Overigens zal bij de betreffende opmerking in het Verslag wel niet deze overweging, maar het sociaal-economisch standpunt der staats-exploitatie voor alles hebben voorgezet. Behalve de mijnwet, wordt ook de reorganisatie van het belastingsstelsel der kolonie, waarvoor de inspecteur Bartelink ten vorigen jare reeds bij het departement van koloniën gedetacheerd werd, verlangend door de Kamer tegemoet gezien.

Over meer andere nuttige zaken nog, sprak men zich in de afdeelingen van dat lichaam uit, zooals over de wenselijkheid van wegen-verbetering op Sint Eustatius. Men vroeg den minister hoe het stond met het plan tot oprichting van een model-zoutpan op Bonaire.

Over alles en nog wat, op beide koloniën betrekking hebbende, moge de M. v. A. genoegzaam uitsluitel geven.

Week-Overzicht.

Zooals te verwachten was, werd in de Memorie van Antwoord op het V. V. in zake het kabelwetje, bevrediging te kennen gegeven over de opvatting, als zoude onze regering zich wat al te gul betoond hebben, door zonder enige tegenprestatie het verdrag betreffende den kabel Saigon—Pontianak met de fransche regering te sluiten. De aanleg van dezen kabel, die onze kolonie een nieuwe verbinding schenkt, geschiedt geheel voor fransche rekening, en wel zoo dat de fransche regering, zoo de aanleg door particulieren mocht falen, dien op staatskosten zal ten uitvoer brengen.

Naar aanleiding van hoofdstuk X (Koloniën) der Staatsbegroting werd de vraag gedaan, of de billijkheid niet meebracht, om voor de, ten behoeve van Indië te houden aanbestedingen geheven zegel-, leges- en registratie-gelden af te schaffen, dan wel de, aldus verkregen gelden aan Indië te restitueeren. Wij hebben er al vroeger in dit blad op gewezen, dat het de moeite zou loonen, eens na te gaan, welke voordeelen het moederland nog, niettegenstaande de afsluiting van het batig-saldo-tijdperk uit de koloniën trekt, en wanneer men eens zuiver de rekening ging opmaken, zou men verstand staan over onze kortzichtigheid, waardoor de zuinigheid de wijsheid bedriegt. Maar nu zit men toch weer op die kleine faveurtjes af te dingen, als hiervoren aangegeven en op de ¼ procent van de miljoenen-opbrengst der door de Handelsmaatschappij aan de markt gebrachte producten? En het moederland restitueert immers telken jare eenige tonnen gouds uit de bedrijfsbelasting aan de kolonie? Oeh, 'n aalmoes in vergelijking met, wat het moederland nu nog telken jare indirect aan zijn koloniaal bezit te danken heeft.

In hetzelfde Voorloopig Verslag werd de vraag gedaan of met het oog op het principe, dat het defensie-vraagstuk in West-Indië voor moederlandsche rekening komt, het onderhoud der fortin in Suriname en Curaçao niet ook door Nederland behoort te worden bekostigd. Deze vraag gaf een inzonder in de *Nieuwe Cour.* aanleiding er op te wijzen, dat slechts sleur oorzaak was, dat er nog van fortin in Suriname wordt gesproken. Het fort Nieuw Amsterdam b.v. heeft op het oogblik met zijn dichtgeslibde gracht en ingezonken wallen niet de minste waarde meer als sterkte. Sleur doet er echter nog steeds een wacht plaatsen en 'n fortwachter, die beiden gemist kunnen worden.

Ook werd gevraagd, hoe 't stond met de plannen betreffende de militaire bezetting. Uit 't feit, dat de detachering van den luitenant der artillerie Snijders met twee jaren is verlengd, zei de *Amigoe*, zou men kunnen afleiden, dat in de eerste twee jaren geen verandering te wachten was. Het blad voegde daaraan toe, dat er ook anders over geoordeeld werd.

Van de belangrijke lezing van Mr. C. Th. van Deventer in het Indisch Genootschap over „Java's opheffing“, werd reeds op een andere plaats in het vorig nummer van ons blad verslag gedaan, zoodat we daarnaar meenen te mogen verwijzen.

Den 1en dezer vierde de „Vereeniging Het Eeretoeken voor belangrijke krijgsoverwinningen“ alhier haar 35-jarig bestaan met 'n feestelijke bijeenkomst in den foyer van het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen.

Aan het verhandelde op het achtende zendingseest te Amsterdam ontleenen wij nog het volgende:

Dr. H. M. van Nes te 's-Gravenhage pleitte eenheid in het werk der zending (samenwerking, samenvoeging, samenwerking). Hij legde zijne gedachten neer in de volgende stellingen: I. Bij onze zendingsovername moet het belang van Indië op den voorgrond staan; niet dat van onze vereenigingen en kringen. Ware dit steeds bedacht, dan zouden onze krachten minder versnipperd zijn, zoewel hier als in de koloniën. II. Deze versnippering heeft tengevolge, dat wij tegen den tegenwoordigen toestand op het arbeidsveld niet zijn opgewassen. De noodzakelijke concentratie is alleen door samenwerking te verkrijgen. III. Samenvoeging, allereerst tot het verkrijgen eener gemeenschappelijke opleiding, door velen gewenscht, is aan te bevelen op pedagogischen en moreelen, voor de toekomst ook op financieelen grond. IV. Tot samensmelting, moeilijk door de historie en door onze volksaard, kan misschien de tegenwoordige beweging voor kerkelijke zending den weg wijzen, mits gevaakt worde tegen nog verdere versnippering.

De heer R. A. de Monchy Jr., secretaris der Vereeniging ter ontwikkeling der Katoencultuur in de Ned. Koloniën, schreef aan de bladen, naar aanleiding van een onlangs gedane mededeeling over het rapport van prof. Treub, dat deze volstrekt niet ontraadt verdere proeven met deze cultuur in Indië te nemen. Integendeel beveelt hij zelfs met aandrang aan „in die gewesten waar de katoen-cultuur in stand en van betekenis voor de bevolking is gebleven, eene ernstige poging tot bevordering dier cultuur en vermeerdering harer beteekenis te doen.“

Alleen in die gewesten waar het bewijs duidelijk geleverd is dat aldaar de katoen onmogelijk met succes geteeld kan worden, ontraadt prof. Treub verdere proefnemingen.

Ook over de cultuur der „Kapas rampit“, de katoensoort die op Borneo wordt aangetroffen, zegt hij rapport: „Omtrent

haar begrafenis bestemd. Zij vertelt mij altijd, dat zij, als zij eenmaal een engel zal zijn, het zoo prettig zou vinden om haar lichaam zoo statig mogelijk naar het graf te zien brengen. Den ouden Walker heeft zij ook plechtig begraven.“

„Ik kan mij Sally moeilijker als een engel voorstellen“, hernam Lady Jardine, wat zij die dorpslied toch vreemd, zij schijnen niet veel om hun dooden te geven, maar wel om de begrafenis! Ik herinner mij nog zoo goed, toen Walker in dat kleine, benauwde kamertje ziek lag, dat ik Sally eens vroeg, of er mogelijkheid op zou zijn, hem den draaitrap af te dragen, toen zij daarop in zijn bijzijn antwoordde: „Och, dan laten wij hem het raam maar uit, denkende, dat ik had gemeend: na zijn dood in de kist! Maar hij scheen er niets buitengewoons in te vinden.“

„Zij zal zich nu verder heel gelukkig voelen bij de verzorging van den ouden Hawkins, maar hoe zij zijn kwalen kan verdragen, begrijp ik niet. Ik kan mij zoo begrijpen dat zij niet van de eenzaamheid houdt, ik vind het zelf ook afschuwelijk alleen te zijn.“

Hierop ging de deur open en kwam de knecht met het theelbad binnen, speedig daarna trad Sir Robert de kamer in met veel geraas de deur openmakende en hard stappend met zijn stevige hooge laarzen, en een lucht van vochtigen kleigrond in het vertrek brengend. Hij groette den predikant luidruchtig, poekte het vuur tot dat het bijna uitdoofde, viel in een leuningstoel neder en vroeg om een spoelkom vol met thee. „De theeopkomer zijn mij nooit groot genoeg“, gromde hij, terwijl hij allebehalve geruischloos dronk, onderwijl mopperend over het slechte weder en de onvoorzelige jacht. „Wat hebt ge den geheelen dag gedaan?“ vroeg hij zijn vrouw „bij het vuur zitten droomen en allerlei nonsens geschreven zeker.“

„De heer Neale en ik hebben allerlei voorbereidselen betreffende het Kerstfeest besproken“, antwoordde Lady Jardine waardig, „wij vinden dat de huisgezinnen met vele kinderen beter moeten worden bedeed dan de andere.“

„Wel, — wierp de landheer tegen, — waarom zou men het hebben van groote gezinnen aanmoedigen, hoe minder de menschen te verteren hebben, hoe meer kinderen zij krijgen.

het eventueel rentegevende dezer cultuur dienen proeven in Borneo zelf, een paar jaar achtereen voortgezet, te beslissen; en geeft prof. Treub in overweging een proefaanplant in Borneo te doen aanleggen.

Wel zegt prof. T. dat er in de eerste jaren geen sprake van mag zijn, menschen van Java naar de Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo te doen emigreren met het oog op ene in dat gewest te drijven cultuur der „Kapas rampit“. En dit, aangezien men omtrent de mogelijkheid dat die cultuur daar kans van slagen zou hebben en renderend zijn, nog in het onzekere verkeert.

Uit de Pers. — Een crisis *Standaard* 31 Oct. 11. — Candid.-Ind. Ambtn. en spoorstudenten *Nieuwe Cour.* 1 dezer. — Misverstand *Nieuwe Rott. Cour.* 1 dezer.

In haar hoofdartikel „Een crisis“ van den 31sten October 11. wijdt de *Standaard* enige beschouwingen aan den huidige, financieelen toestand van Indië. Erkennende dat het onredelijk, in ieder geval hard zou wezen, de liberale regeringen verantwoordelijk te stellen voor den benardten staat der indische financiën, wil het toch geconstateerd zien, dat waar het huidige ministerie de handen vol heeft met de financiën van het moederland, daar nu nog de zorg bij komt voor dekking van aanzienlijke koloniale tekorten.

Het blad onderscheidt ons koloniaal beheer, sedert de invoering van het cultuurstelsel, in drie periodes, die der gouvernementen-cultures, de industriele periode, en die, waarin de sociaal-economische zijde van het vraagstuk tot haar recht moet komen.

Wat de eerste betreft, heeft 't blad natuurlijk niet veel op te merken. Alle partijen hebben toch meegedaan aan het leunen op Indië.

Wat het tweede tijdperk aangaat, dat, waarin de europeesche industrie werd bevorderd, teekent het blad aan: „In hooge mate onredelijk zou het zijn, indien het goede, hetwelk die industriele exploitatie voor de bevolking opleverde, werd miskend; maar toch zou het wijs zijn geweest, indien naast de maatregelen der regering in het moederland om aan de industriele ondernemingen van Europeanen voordeelen te verschaffen, wat meer ernstige pogingen in het werk werden gesteld om den landbouw voor de inlandsche bevolking tot bloei te brengen.“

't Is dus met een crisis, dat we de nieuwe periode binnentreden, zoodat zelfs voor 1905 de gewone uitgaven niet door de gewone inkomsten worden gedekt. Het blad heeft echter goeden moed, nu minister Idenburg in de nieuwe richting stuurt:

„Indien de Staten-Generaal hem daarin steunen, dan zal op den duur Indië deze crisis wel te boven komen; al mag niet ontveend, dat men in dit opzicht te lang gedraaid heeft en dat mede daardoor de eerstvolgende indische begrotingen hoogstwaarschijnlijk wel niet sluitend zullen zijn te maken.“

In haar avondnummer van den 1en dezer teekent de *Nieuwe Cour.* naar aanleiding van de bespreking in het nummer van den 20en October 11. van ons blad van dat gedeelte der rede, door den afgetreden rector magnificus der leidsche universiteit, gehouden bij de overdracht van het rectoraat, hetwelk is gewijd aan de opleiding van oost-indische ambtenaren, o.a. het volgende aan:

Zij meent dat er hoogstens sprake kan zijn van een schijn, welken te willen doen verdwijnen 't blad overigens prijzenswaardig acht, van misverstand naar aanleiding van des rector's woorden, waar deze uitdrukkelijk gezegd heeft, dat hij, wanneer hij tegen het spoorstudentenwezen optreedt, het oog heeft op diegenen, voor wie het verblijf te Leiden niet onmogelijk of onraadzaam is.

Waar in het, door de *Nieuwe* uit ons blad geciteerde duidelijk werd te kennen gegeven, dat slechts *onjuiste opvatting* van het gesprokene tot misverstand aanleiding zou kunnen geven, zou deze opmerking vrij wel de ten deze te kennen gegeven meening dekken, ware het niet, dat de *Nieuwe*, wat de uitkomst betreft, feitelijk den spoorstudenten voor hunne toekomstige carrière een cachet van minder waardigheid toekent, gelijk uit de volgende aanhaling uit dat blad blijken moge:

„Een aantal studenten te Leiden en te Delft ingeschreven en die zeer goed — wat financieele overwegingen betreft — daar hun kamers konden hebben, wonen in Den Haag of elders, omdat zij het daar aangenaam vinden, om welke redenen dan ook. Wij hebben hierbij niet a leen het oog op a.s. Oostindische ambtenaren, maar spreken 'n in het algemeen. En tegen dergelijk absentisme moet ook onze zienswijze met kracht worden opgetreden. In dit opzicht scharen wij ons bestial aan de zijde van den afgetreden rector. Het voorrecht, dat gelegen is in het student zijn, zit 'n niet alléén in het kunnen volgen der colleges; ligt ook in het genieten van het studentenleven in zijn vollen omvang. Het studentenleven met zijn gevaren, maar ook met zijn uitnemende hoedanigheden!“

En niet het minst is dit leven meê te leven nuttig voor den aanstaanden Indischen ambtenaar. Met een korten studietijd, thans nog (hoelang?) van twee jaar, uit den schooltijd (althans voor de meesten) naar een betrekking waarin zooveel gevraagd kan en moet worden van karakter en takt! Welke andere jonge man met opleiding aan een universiteit heeft dien overgang door te maken? Daarom zou het zoo goed zijn, dat die korte studietijd tevens een gezonde studententijd werd, méé de voordeelen door den Leidschen rector aangegeven. En dit wordt tegengehouden door het spoorstudentenwezen; en — ook door het candidaat-

ambtenaarschap, dat het spoorstudentenwezen en het niet-corpulid-zijn aanwakkerd.“

Enige ingezonden artikelen in genoemd blad o.a. van den 4en en 8en dezer behandelten hetzelfde onderwerp.

De *Nieuwe Rott. Cour.* zet in haar nummer van den 1sten dezer uiteen, dat haars inziens ten opzichte van de uit het V. V. op het wetsontwerp betreffende de economische maatregelen voor de ontwikkeling van Indië gebleken opvatting omtrent de financieele betrekking, welke tusschen het moederland en Nederlandsch-Indië ontstaan zal bij aanneming van bedoeld ontwerp, van misverstand sprake is.

„Gedreven door de menschkundig-verklaarbare begroting om tusschen zijne vroegere plannen en het nu voorgestelde een schijn van overeenstemming te bewaren, heeft de minister beide dooreengemengd, en daarin is de Kamer hem gevolgd. Laat ons beginnen het misverstand te ophouden door aan te toonen, dat hetgeen de minister in 1902 aangekondigd en in 1903 gedeeltelijk uitgevoerd heeft, slechts daarin gelijkt op wat hij in 1904 wil, dat op beide manieren uit de Nederlandsche schatkist geld worden gegeven voor Indische uitgaven. Het zou geschiedt tijdelijk en voor aflopende ondernemingen; het zal pluss hebben altdurend en als een onherkenbaar deel van de geheel. Ziedaar het verschil“, schrijft zij.

Zij betoogt dan, hoe eerst in de bedoeling lag dat de hulpverfsching geschieden zou in den vorm van renten voorschot gedurende vijf jaren, te besteden volgens een plan van de Kamers voor te leggen plan, terwijl thans nu het het geld, noch aan den tijd, noch aan het doel een ander wordt gesteld.

In aanmerking nemende, dat de bijdrage uit Nederlandsche administratie verwante hoofden van uitzag, naar het blad 't louter phrasologie, wanneer in de betreffende v. T. een scherpe onderscheiding wordt toegezegd tusschen de gewone middelen en bedoelde buitengewone inkomsten, welke laatste gereserveerd dienen te blijven voor buitengewone uitgaven.

„Wij zien“, schreef het, „in onze verbeelding den komstigen begrotingswetgever al in het zweet zijn voor schijns napluzen, wat hij, in het geheel der onderhandelingen of reeds voltooide ontwikkelings-maatregelen, niet buitengewoon, of reeds als gewoon, „nauwkeurig“ en boekend. Het kan niet wenschelijk zijn, het stelsel van koloniaal beheer nog méér ingewikkeld te maken door openen van een nieuw vel voor controle van den inlandschen wetgever. Ook zonder dat blijft het zijn op om al wat voorgesteld wordt, ook de „maatregelen in den belang der economische ontwikkeling“, te onderzoeken te beoordeelen. Wil de Kamer aan de, door den minister ontworpen regeling haar goedkeuring schenken, dan gescheit het met klare erkenntenis van haren inhoud en dus met invoering eener onderscheiding, welke in 1902 en 1903 hare plaats geweest, maar na 1904 een anachronisme is. Onder dit voorbehoud, zou het blad het ontwerp wils aannemen, evenwel zonder dat het ook dan zijn overvloedige instemming zou wegdragen.“

De *Standaard* merkte, naar aanleiding van dit artikel dat voor wie de betrekkelijke M. v. T. goed heeft gelezen van misverstand als door de N. R. C. bedoeld geen kan zijn.

Oost-Indische berichten.

Sumatra. Het *Soer. Hbl.* weet te voorspellen dat het optreden van den nieuwen landvoogd, veel meer dan nu toe de aandacht zal worden geschonken aan Sumatra. Eenige daar sinds jaren hangende questies tot opge zullen worden gebracht. Onder deze questies is er die het geduld zoo heeft op de proef gesteld als het **lastingvraagstuk in West-Sumatra.** Het h. er dan ook vast van overtuigd dat binnen één jaar 'n genoemde gebied een **hoofdlijke belasting** en enige andere zullen worden ingevoerd.

Ajeh blijft nog steeds slachtoffers eischen; ver wij onlangs dat de luitenant L. HANSMA bij de overname van een Atjeher in de IV Mookims gewond werd, hebben wij in de afgelopen week weer het s. te betreuren gehad van den 1sten luitenant J. J. B. bij de vermeerstering van Teungkoek Noeradin in Pedang officier bracht in Ajeh bijna zijn geheelen diensttijd officier door en was een der meest bekende Atjeher-officieren. Hij was ridder der M. W. O.

De engelsche mail bracht ons, middels de *Deli-Cour.* weer eenig belangrijk, waaronder zeer verrassend, over **Eerstens** een beschouwing van dat blad, over **Concert-Koeltoerondnante**, waaruit blijkt, naar de meening van den heer VAN BRUGGEN, dat de cept van den heer HOETNK doortrokken is van het accept van den contract-arbeider te maken tot een geheel arbeider en, bij het opstellen der bepalingen, dezelfde selen hebben voorgezet, die aan het nederlandsche arbeidscontract ten grondslag dienen, dat ongelukkig nikken dus voorzien zijn van gelijke kappen.

Waar het op aankomt is, dat de arbeider goed betaald wordt, niet bedrogen in de vaststelling en niet beledigd bij de uitbetaling van zijn loon, dat geen overmatige zijn deel zij, dat hij niet blootstaat aan willekeur van

„morgen, overmorgen, nog een dag en nog één, en is hij er.“ Zij stond vlak voor Paul stil en maakte buiging, terwijl zij boosaardig riep: „Hij is veel er dan jij!“

Paul wendde zich wrevelig van haar af. Hij had hekel zelfs aan den klank van Bob Jardine's naam; vier dagen later de aanstaande erfgaam van het land kwam binnenstormen om er zijn kerstavantie door te brengen. Wekten diens hartelijke ontvangst door oom en tante bedienden en de honden, bij Paul eenige jalousie en neerslachtigheid op. Hij hield zich stug op den achtergrond als een beleedigd dier, en keek met wangeten naar sproeten bezaaide gelaat en de welgevormde, gespierde van den nieuw aangekomene. Bob's tegenwoordigheid in het geheele huishouden op stelten te zetten, reeds het half uur na zijn aankomst. Zijn stem, die nu eens hoog dan weer wederklagde klonk, hoorde men het g. huis door en hinderde Paul ontzettend, en was de meest dwars zat, was, dat Bob, na hem onverschillig hand te hebben toegestoken bij het binnenkomen, de gang, verder volstrekt niet naar hem omkeek. De Jardine had wel geweten, dat er een kleine bengel was op „Farm Park“ was komen wonen, maar hij vond het nederen zijn waardigheid van grooten schooljongen om voortkomend te zijn tegen iemand, die zooveel jonger was dan hij. Toch was Bob een beste, verstandige jongen, daarom verwaardigde hij zich den volgende morgen ontbijt den kleine vorst te stellen, samen naar de wandelen. Hij slingerde met zijn stok in de en zeide kortweg: „Kom, blijf hier niet zitten maar is buiten heerlijk weer. Ik moet een brief naar de brengen. Ga je mee?“

Paul had eerst lust te weigeren, maar onwillig voelde hij zich toch gestreeld door de uitnodiging.

„Is het koud?“ vroeg hij om tijd te winnen.

„Neen, het is snikwarm. Ga maar ganw je schoenen trekken. Ik moet vóór de koffie weer terug zijn.“

te vallen. — Bob zal hem eens onderhanden moeten nemen. Zij dacht een oogenblik na. „Ik denk dat Bob een flink man zal worden, hij is eerlijk en openhartig, goed voor dieren en niet begerig of zelfzuchtig. Er zal een goed soldaat uit hem groeien. Zijn moeder staat er heel wijselijk op, dat hij officier zal worden, niettegenstaande de vooruitzichten, die hem wachten, en reeds nu is hij dol op het leger. Soldaten zijn flinke lui“, voegde zij er met een zucht bij.

„Gedurende de stilte, die nu volgde, vroeg de predikant zich af, of Lady Jardine bij deze laatste woorden aan het verledene terugdacht.“

Hij keek het in schemer gebulde vertrek eens rond, hij bewonderde die smaakvolle omgeving en zijn oog rustte met welgevallen op de vrouw, die naast hem achterover geleund in haar stoel zat, terwijl hij zich voorstelde hoe buitengewoon aanvallig zij een twintig jaar geleden wel moest geweest zijn. De predikant wist, dat Lady Jardine niet erg ontwikkeld was, zij behoorde tot een geslacht dat geleerdheid als onvruchtelijk beschouwde; hij lachte heimelijk over haar geliefhebber op letterkundig en ander kunstgebied — (zij schreef gebrekkig sentimentele verzen en schilderde snoezige bloempjes) — maar toch was hij nooit gelukkiger dan in haar gezelschap.

„Sally Walker heeft den ouden Job Hawkins maar bij zich in huis genomen, om het wat gezelliger te hebben“, zeide hij om weer tot de dorpsaangelegenheden terug te komen.

„Dat klinkt wel een beetje vreemd“, zeide Lady Jardine „ik dacht, dat Sally eene ontroostbare weduwe was?“

„Dat is zij ook, de arme ziel, maar uit haar oogpunt, is dit toch geen kwade schikking. Hawkins is te oud om te werken, hij was in de bedeeling en ik maakte mij wel eens wat ongerust over hem. Toen ik Sally laatst bezocht, zag ik hem in den armstoel van wijlen Walker genoechlijk bij den haard zitten en Sally legde den toestand kort en bondig uit: „Ik kon niet goed langer alleen blijven, daarom heb ik hem maar bij mij genomen“. Lady Jardine vond het een grappige geschiedenis. „In elk geval zal de oude Hawkins het nu op zijn ouden dag goed hebben. Sally is altijd een zorgzame ziel geweest en ik denk, dat zij een aardig spaarduitje bezit.“ „Ja maar dat is gedeeltelijk voor

Kunstsalon * * * * *

* * * * * **A. H. Idzerda** * * * * *

* * * * * 31 Laan van Meerdervoort 31 * * * * *

* * * * * DEN HAAG * * * * *

* * * * * **Tentoonstelling Fotografieën** * * * * *

* * * * * dagelijks geopend van 10—4 uur * * * * *

* * * * * **Portretten** * * * * *

* * * * * uitsluitend uitgevoerd in overlanderlijken * * * * *

* * * * * kool- en gomdruk * * * * *

Zoo gaat 't altijd: de gekken krijgen de kaart en de armen hebben de meeste nakomelingen!“

„Over kinderen sprekende“, viel de predikant, niet zonder eenigen wrevel in, „zoudt u Selma willen laten roepen en mijn rijtuig doen inspannen? Wij moeten naar huis, anders bromt Pritchard, dat Selma door de avondlucht gaat.“ Hij dronk zijn thee leeg, terwijl de noodige bevelen werden gegeven. Selma en Paul kwamen samen binnen.

„Zoo, kleine neger“, riep de landheer plagend, terwijl hij Paul met de punt van zijn schoen aenraakte, „wat heb jij vandaag gedaan?“

„Ik ben niet uit geweest“, antwoordde het kind kortweg.

„Je speelt natuurlijk geen cricket“, ging Sir Robert voort, Paul bij zijn kraag pakkend, „Bob zal je dat allemaal nog moeten leeren. Als die hier is, dan zul je niet den geheelen dag in huis blijven muffen, daar zal hij wel een eind aan maken!“

Selma spreidde haar korte rokjes uit en begon de kamer rond te dansen. „Over vier dagen is Bob hier“, zong zij

(Wordt voortgezet)

handeling dat hij geheel vrij is op het oogblik waarop hij een nieuw contract aangaat, dat geen onrechtmatige...
Dit alles, in het concept geregeld, vindt het blad uitstekend.
Dat daarbij een arbeidsinspectie zal optreden, zorgend voor de juiste uitvoering van het voorgeschrevene, waarborgt dat de bescherming, door de wet aan den koolie verleend, hem werkelijk zal worden.
De politieuitbreiding, brengend de bevoegde politie-macht binnen het bereik der ondernemers, die er behoefte aan hebben, zal zeker bijdragen tot de rust en veiligheid in het gewest en de koolies terughouden van ongeregeldeheden, terwijl ze tevens grootendeels een eind kan maken aan het gerangzeten van koolies door ondernemers, met het daarmede wel eens gepaard gaande machtsmisbruik. Het dichter bijbrengen van een justitie met volledige bevoegdheid zal het de inspectie gemakkelijker maken, waar zij niet anders kan, gestreng op te treden.
Maar juist dit samenstel van maatregelen maakt het mogelijk, zegt het blad, zonder gevaar voor het ontstaan van „slavernij“ den werker die rechten toekennen, welke hem de gekochte arbeidskracht der ingevoerde werklieden verzekeren. De koolie is en zij geen vrije arbeider.
Wil dat de regering, dan scheidt zij hier een toestand — over de wenschelijkheid spreekt het blad niet — als in Europa bestaat en voere zelf, voor haar rekening, koolies in. Wanneer de werker, zonder kosten, over een overloed van arbeidskrachten beschikken kan, heeft hij weinig belang bij het vasthouden en aan zijn onderneming binden van een bepaald individu. Dan wordt het de beurt der arbeiders om zich aan den broodheer zoo vast mogelijk te verbinden.
Zoolang de omgekeerde toestand bestaat en de werker niet het economische voordeel heeft boven zijn werklieden, behoort hem, vooral bij een zoo onbeschaafde en onwetende arbeidersbevolking, als waarmede hier gewerkt wordt, een disciplinaire macht te worden toegekend om den arbeid mogelijk te maken.
Tegen misbruik van die macht wake de regering.
Verder ontleent wij aan die bladen de reeds bekende dagorder, waarin de luitenant-generaal van Heutz, namens H. M. de Koningin, de groote tevredenheid betuigt over de wijze, waarop een ieder op Atjeh onafgebroken zijn plicht en meer dan zijn plicht heeft gedaan en bovenal voor de zeer humane wijze, waarop de oorlog is gevoerd en tegen een ieder, ook in de Gajó- en Alaslenden door den luitenant kolonel van Daalen en zijn colonne, is opgetreden. De kapitein H. Colijn zal, zoodra de overste van Daalen, in de helft van het volgend jaar (na tot kolonel te zijn bevorderd) als gouverneur van Atjeh zal zijn opgetreden, deelen voorloopig vervangen als wd. assistent-resident der Gajó- en Alaslenden, waarna hij in een speciale betrekking te Batavia zal worden geplaatst. Alslan zal, volgens de Java-bode, de luitenant-kolonel van der Maaten worden aangewezen, om hem in dat gebied als bestuurder te vervangen. Volgens een particulier telegram uit Batavia aan de Deli Ct. is de overste van Daalen aangewezen tot beredering van den toestand in Boven-Doesoer. Hij zal eerst aan het hoofdbureau van den staf de dossiers, betreffende de Zuidere Oosterafdeeling van Borneo bestudeeren en daarna te Buitenzorg een conferentie hebben met den gouverneur-generaal. Vervolgens zal de overste zich naar Celebes begeven, om gegevens op te doen voor een eventuele expeditie naar Boni.
Naast overste van Dalen wordt genoemd als commandant der eventuele expeditie de overste-intendant der gouvernements-hotels Jhr. L. de Lannoy.
Het laatste nieuws door de engelsche mail medegebracht en voor de Oostkust van belang, is het voornemen der regering, om de emigratie van contract-arbeiders door een bijzonder reglement te regelen en onder supervisie te stellen van daartoe aangewezen ambtenaren.
Een correspondent van de Deli Ct. meldt dat in September de registratie beëindigd werd van Serbôdjadi, Bônin en het stroomgebied der Poenteh-rivier in de Gajolanden.
Het patrouilleren werd zeer zwaar door de vele regens en bandjirs. Bij de bevolking stuitte de registratie slechts hier en daar op liddelijk verzet, dat door het afnemen van paji werd gebroken.
In Singgô is de toestand nog bedenkelijk. De Kôljoeroan heeft zich nog niet gemeld. Het land, vooral Samarkilang, strekt tot schuilplaats aan de vijandelijke bendes. De colonne van den wd. civiel gezaghebber kwam toevallig samen met een colonne onder majoor van Swieten uit Idi en Bajan, die in opdracht had Lingsô te pacificeeren en Samarkilang schoon te vegen. Beide colonnes konden in Serbôdjadi ter nauwernood genoeg rijst krijgen, zoo schaars is de bevolking daarvan voorzien.
De laatste colonne vertrok 25 September via Salamoea, Boer-n-Tetakôr naar Tokiq in Linggô.
De wd. civiel gezaghebber keerde 29 September terug te S. Djerné.
Van hier uit zou getracht worden het binnendringen in het gepacificeerde gebied van bendes uit Samarkilang bij het voelbaar worden van de actie der colonne van Swieten, te beleten.
Java. De meeste, zoo niet alle dagbladen in Indië, zijn vol lof over hetgeen door den afgetreden landvoogd voor Indië is gedaan. De Sem. Ct. o. m. erkent dat aan den aanleg en verbetering van irrigatie-werken veel is gedaan, althans zoolveel als de geldmiddelen toelieten. De heerendiensten voor aanleg van waterwerken werden afgeschaft. Waterwerken geschieden thans in vrijen arbeid. De bezetting in heerendienst van wachthuizen langs de groote wegen werd vervangen door een bezoldigden politiedienst of door betaalde wakers. Te Batavia werd de Wilhelmina-school opgericht met daarbij behorende vakschool en een ambachts-cursus, de subsidie der semarangsche ambachtschool steeg van f 500 tot f 1000 per maand. Te Soerabaya werd in een dringende behoefte voorzien door den aanleg van een drinkwaterleiding.
Op medisch gebied noemt het blad de oprichting van een cursus voor tropische ziekten en de benoeming van drie hoofdplaatsen van stadsgeneesheeren, die — tot welzijn van de armen en de stadshospitaal — niets anders mogen zijn dan stadsgeneesheeren.
Het Dept. van Landbouw zal, dank zij den krachtigen steun van Z. E., met 1 Jan. 1905 in werking treden.
De spoorweg-verbinding tusschen de Oost- en Westkust van Java werd geheel voltooid, terwijl krachtig gewerkt is aan de zijlijnen.
Op Atjeh is men bezig met 't leggen van 'n spoorbaan over de waterscheiding ten Oosten van Groot-Atjeh.
De opening voor spoorwegen in Zuid-Sumatra had plaats. Een geregelde stoomvaartdienst met Japan en China onder subsidie der regering kwam tot stand.
De haven van Makasser werd verbeterd.
Telegraaf-kabels werden gelegd tusschen Batavia en Bilton; Pontianak, Bangka, Palembang en tusschen de Oostkust van Borneo (Samarinda) en Menado.
Een wetsontwerp werd op voorstel van den G. G. ingediend tot het leggen van 'n kabelverbinding tusschen West-Borneo en Saigon, waarvan 'n meer gewenschte verbinding van Indië met 't moederland 't gevolg zal zijn.
De opium-regie werd over geheel Java ingevoerd; de penduluis-regie geleidelijk uitgebreid.
Een ordonnantie, regelende de emigratie van inlanders naar de Buitenbezittingen is in bewerking.

Ter bevordering van den kleinen landbouw werden milde bepalingen in 't leven geroepen.
Ook de organisatie van de defensieve en offensieve strijd-middelen was hoofdzak voor gouverneur-generaal Rooseboom en is tot in de kleinste bijzonderheden geregeld. En met 't oog op dat hoofddoel staat men verbaasd over de werkracht van dezen begaafden man op elk ander regerings-gebied.
Hij was een man van groote werkracht, van volkomen toewijding aan 's lands belangen en tevens een man van stipte rechtvaardigheid. Hierover is men het allen eens. Met leedwezen ziet men Z. E. dan ook vertrekken, een landvoogd, die Indië verlaat zonder smet noch blaam, die steeds het goede wilde en veel tot stand bracht, waarop zijn opvolgers kunnen voortbouwen.
Ook de Locomotief en het Weekblad voor Indië wijden een zeer waardeerend artikel aan het vertrek van den ouden landvoogd en erkennen dat hij zijn onvoldoende kennis van indische toestanden door hard te werken steeds getracht heeft aan te vullen en dat hij gedaan heeft voor den „tuin van het oosten“, wat hij er bij mogelijkheid voor heeft kunnen doen.
Zoolang algemeen bekend is, heeft de bemesting niet slechts een grooten invloed op de hoedanigheid, maar ook op de hoeveelheid van het gewas. Behalve de bemesting, welke de plant den benodigden voorraad aan voedingsstoffen moet verzekeren, oefenen ook het licht en het water een grooten invloed uit. Het Soer. Hbl. wijdt aan dezen **quantitatieven en kwalitatieven invloed der bemesting op het gewas** een zeer belangrijk hoofdartikel en pleit daarin de betere en snellere resultaten bij het Cheribon-riet, waarom het proefnemingen hiermede ten zeerste aanbeveelt. Over 't algemeen bemerkt men weinig resultaten der bemesting met phosphorzuur en kali, zegt de schrijver, de heer P. J. van Maanen; bij een extra-toevoeging van kali en phosphorzuur beide, vindt men weer lager suiker-gehalte bij wat groter rietproductie; alléén Cheribon-riet maakt een uitzondering op dezen regel, hier brengen een paar groepen belangrijk meer op; vooral de complete bemesting met stikstof, phosphorzuur en kali heeft zoowel de riet-als de suikerproductie belangrijk vermeerderd.
Het blad acht deze aangelegenheid belangrijk genoeg om er de aandacht op te vestigen van allen, die belang hebben bij den vooruitgang onzer suikerriet-cultuur en niet het minst van onze planten-physiologen bij de bestaande proef-stations.
De *Javische-Courant* bevat een ontwerp-reglement van Java en Madoera, omtrent de **aanneming van candidaten voor de betrekking van magang** en de plaatsing van magangs op de bureaux der europeesche en indische ambtenaren, alsmede op de bureaux der hoofdjaksa's en djaksa's. Een ieder zal dezen maatregel niet anders dan toejuichen.
In verschillende nummers van het Soer. Hbl. worden beschouwingen geleverd over de **landbouwtoestanden in de Vorstenlanden** en daarin een overzicht gegeven van het agrarisch stelsel, dat tot op onzen tijd in de Vorstenlanden heeft stand gehouden, daarna een beschrijving geleverd van den toestand op één der europeesche landbouw-ondernemingen in Solo en wel van Gantiwaro, gelegen bij de halte Srowok, tusschen Solo en Djokja, om dan het conflict te behandelen tusschen de landhuurders in Djokja en den resident van dit gewest.
Ten slotte stelt de heer van Geuns de algemeene quaestie aan de orde: langs welken weg het agrarisch stelsel in Djokja rationeel kan worden verbeterd. Deze quaestie, zegt de schrijver, raakt het vorstenlandsche huurstelsel tot in zijn kern en heeft, zooals hij vroeger reeds heeft verklaard, een onvast karakter. Gerust mag dan ook worden beweerd dat het in een land, waar een westers volk een behoorlijk georganiseerd staatsgezag heeft gevestigd, niet meer op zijn plaats is. Het is geheel en al verouderd; hoort thuis in de middeleeuwen. Het hangt samen met een indische gemeenschap, die niets anders is dan een groote familie, wier hoofd, de sultan, patriarchaal voor allen den disch spreidt. Het zou kunnen worden veranschouwd door een vervallen gebouw, dat met stutten, balken en krampen in stand wordt gehouden. Geheel is schrijver het met den resident Couperus eens, dat er een nieuw voor in de plaats moet worden opgetrokken.
Deze opvatting strookt niet alleen geheel met die van den resident Couperus, maar ook met die van de meerderheid der landhuurders.
Alle apanage bezit moet opgeheven worden; hierin moet door de vorsten worden toegestemd en hun familielieden, hogrooten, ambtenaren, beamten en verder personeel moeten in geld betaald worden. Het daartoe te brengen is regeringszaak, regeringsplicht, ook uit een politiek oogpunt, want dit zal blikken de eenige weg te zijn tot geleidelijke oplossing van al meer en meer onmogelijk wordende politieke toestanden.
Hoe langer de indische regering weifelt met forse hand in te grijpen, des te onhoudbaarder worden de toestanden aan de vorstenlandsche hoven. Het moet den resident Couperus als een groote verdienste worden aangemerkt, dat hij met hand en tand ijvert voor een nationale verbetering der agrarische verhoudingen door de **opheffing van het apanagebezit**. Is dit een voldoende feit, dan keeren de gronden terug naar den sultan en kunnen zij met een zakelijk recht bijv. een **erfpachtsrecht** voor 75 jaar worden uitgegeven.
Schrijver brengt verder nog de **annexatie der Vorstenlanden** ter sprake. Er zijn er, — zegt hij — die hiervoor geijverd en gewezen hebben op het voorbeeld van Bantam, Cheribon en andere vroegere vorstendommen of sultanaten. Ingeval Solo en Djokja tot gouvernements-gebied worden gemaakt, zal het hoogheidsrecht op den grond door den staat aan zich getrokken worden, doch de agrarische verhoudingen niet gelijk kunnen worden gemaakt aan die buiten de Vorstenlanden in het laagland, waar de suiker- en indigo-cultures gedreven worden, voor en aler aan de tegenwoordige opgezeten der huurlanden bezitsrechten op den grond zullen zijn toegekend. Dit is ten aanzien van de bevolking der na den Javaoorlog in 1830 ingelijfde, gewesten Madioen, Kediri enz. geschied, doch toen had zich daar nog geen particuliere laagland-cultuur van eenige beteekenis ontwikkeld.
De quaestie der annexatie, men ziet het, is in verband met de groote ontwikkeling der europeesche cultures in de Vorstenlanden, — in Djokja alleen zijn 21000 bouws ingehuurd — van ingewikkelden aard. Voorloopig laat schrijver haar dan ook rusten. Zijns inziens zou het wenschelijk zijn, als van overheidswege een onderzoek werd ingesteld naar de mogelijkheid der toekenning van bezitsrechten aan de indische bevolking, in verband met de belangen der tegenwoordige landhuurders. Want te avond of morgen zal de regering het vraagstuk der inlijving van de Vorstenlanden onder de oogen hebben te zien.
Voor de naaste toekomst gelde daarom slechts de leus: **opheffing van het apanagebezit en toekenning van zakelijke rechten op de door de tegenwoordige landhuurders geoccupeerde gronden**. Zeer hoopt schrijver dat het den resident Couperus mag gegeven zijn dit desideratum tot vervulling te brengen, en tevens dat de landhuurders hem in volle loyauté hunne medewerking zullen verzekeren.
In het Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in N. I. komt een studie voor van de hand van den heer J. Monod de Froideville, chef van weg en werken bij de staatspoorwegen te Bandoeng, over de **uitbreiding van het spoorwegnet door particulieren, met exploitatie door den staat**, welke studie zeer de aandacht

verdiend, omdat daarin een zaak van het hoogste belang voor de ontwikkeling onzer koloniën wordt besproken. De Java-bode bespreekt deze studie en brengt — hoewel 't niet eens zijnde met de door den heer M. de F. aangewezen oplossing van het vraagstuk — gaarne den schrijver hulde voor de wijze, waarop hij zijn onderwerp voor de tribune der publieke opinie heeft gebracht.
De heer M. de F. tracht aan te tonen dat de spoorwegen in Indië voortaan door particulieren aangelegd en door den staat ge-exploiteerd moeten worden, maar de wijze, waarop hij het particuliere kapitaal hierbij te hulp zou willen roepen, lacht de Java-bode in 't geheel niet toe. Het blad kan volstrekt niet inzien, dat de staat een zoo omslachtigen weg, als door schrijver wordt aangewezen, zou moeten volgen, waar een gemakkelijke en veel minder kans op verrassingen opleverende vlak voor de hand ligt en waarom men zulke dure en omslachtige contracten zou sluiten met een alleenheerschende bouwmaatschappij, waarvan alleen het gevolg kan zijn, dat de beste vruchten der exploitatie in den schoot vallen van de aandeelhouders en een aantal vette baantjes worden gecreëerd voor de vrienden.
Met 't oog op de beperkte ruimte in ons blad, treden wij niet in verdere details en bepalen ons tot het voorestaande. Hen, die er meer van wenschen te weten, verwijzen wij naar de Java-bode van 4 October j.l.
Het weekblad voor N. I. de Java-post, bespreekt nogmaals het **nijverheids-rapport** en kan zich, zoolals ieder ander, wel vereenigen met de zienswijze van den ontwerper, omtrent de wijze, waarop de gelden en het materiaal door het gouvernement behooren te worden verstrekt, n. l. door dadelijke hulp voor de meeste ambachten en bedrijven te verleenen middels verstreking van, bij gedeelten terug te betalen gelden, hetzij aan een bepaald persoon, hetzij aan vereenigingen van personen, om te dienen:
a. voor aanschaffing van werktuigen, gereedschappen en materiaal;
b. voor bedrijfskapitaal;
c. voor 't heil zich losmaken van wekeeraars, die op het bedrijf een belemmerenden invloed uitoefenen.
Het optimisme van den ontwerper van het rapport, dat alle voorschotten weder in 's lands kas zullen terugvloeien, kan dat blad echter niet deelen. De ondervinding, opgedaan bij de bestaande landbouw-credietbanken, dat misbruik van verleende voorschotten tot de hooge uitzondering behoort, kan in dit geval niet als voorbeeld strekken. Het verschil ligt reeds hierin, zegt het blad, dat bij het verlenen van landbouw-crediet, zekerheidsstelling wordt geëischt, terwijl dat voor ambachtslieden in den regel niet mogelijk zal zijn.
Wel stelt de ontwerper hiertegenover de opmerking dat de kracht van het landbouw-crediet hem eigenlijk slechts zit in de **benoemenis van het bestuur**, maar het blad ziet juist in die **bestuurs-benoemenis** de voornaamste oorzaak van mislukking der proef en is er vast van overtuigd, dat minstens de helft van het kapitaal, hetwelk men op de bovenaangegeven wijze tot steun van de indische nijverheid wil besteden, eenvoudig verloren geld zal zijn.
De indische bevolking bestaat in den regel veel geld aan onnoodige of ongemotiveerde feesten, deze en nog vele andere gewoonten en gebruiken houden den economischen vooruitgang der bevolking tegen, zoolals de groote onveiligheid der vruchten op het veld en have en goed in de dessa, alles steelt men, water, wat roerend is in huis en wat boomvast is op de erven. Een goede dessa-politie acht dat blad de grootste economische welvaart voor de bevolking. Opium en dobbelen, vuurwerkmanie en opschik verslinden een te groot deel van het geld, dat voor de gewone levensbehoeften moest worden bewaard. Voorts niet vreemd aan verkwisting van het kapitaal noemt het blad „das weibliche“, omgezet in polygamie. Niet alleen, dat oververdiensten vaak geheel worden verbruikt, aan het voldoen van zinnelijke neigingen, doch de inlander in al zijn zorgeloosheid overziet de gevolgen daarvan niet en is daarom te eer geneigd een wissel te trekken op de toekomst. Beschikt hij in den aanvang van het bedrijf reeds over kapitaal, in den vorm van een voorschot, dan zal de wetenschap, dat de geldleener geen verhaal op hem heeft bij in gebreke stelling, hem er toe brengen, dat kapitaal te gebruiken voor andere doeleinden, dan waarvoor het was bestemd.
Wat de quaestie der **renteheffing** betreft, hiervan is het blad een voorstander, terwijl de ontwerper juist er tegen is.
De ontwerper grondt zijn zienswijze daarop, dat, waar door de regering hulp wordt verstrekt, het niet aangaat daarvoor te doen betalen op de zelfde wijze als een geldschieder. Men zou daarenboven, volgens den ontwerper, aanleiding geven tot de opvatting dat de hulp van het gouvernement ten slotte neerkomt op een nieuwe belasting en vooral dit denkbeeld moet worden vermeden.
De Java-post is daarentegen van oordeel dat de ontwerper de begrippen „steun“ en „liefdadigheid“ te veel met elkaar verward, althans geen onderscheid tusschen beide maakt. Ook bij het verlenen van steun kan men **middadig** wezen, zonder daarom juist **liefdadig** te zijn. Zoo behoort regeringshulp die niet te zijn van een gewone geldschieder, wanneer voor die hulp een kleine rente beneden den gewonen rente-standaard, in rekening wordt gebracht.
Het rente-verlies wordt onttrokken aan de gemeenschap en evenals de credietbanken heeft die gemeenschap noodig te beschikken over inkomsten tot dekking van de kosten van hare huishouding. Wij voor ons scharen ons aan de zijde van den ontwerper, waar hij de uitgaven voor de huishouding feitelijk op rekening van den Staat stelt en den inlander dus hiervan ontheft.
Ten slotte pleit het blad voor de oprichting van **credietbanken**, met den steun der regering, **door particuliere krachten** en zouden landbouw- en nijverheids-credietbanken vereenigd kunnen worden. De banken zouden zich bevoinden kunnen inlaten met de beleening, den koop en verkoop van de producten van landbouw en nijverheid zoowel van de binnenlandsche als buitenlandsche markt.
De statuten der banken worden door de regering in overleg met den directeur der bank vastgesteld, terwijl de regering zich het beoemen van een of meer commissarissen bij de bank voorbehoudt.
Het blad is van mening dat particuliere banken met gouvernementsteun in de praktijk veel voordeliger zullen blijken, dan wanneer de crediet-verschaffing door het gouvernement in eigen beheer wordt genomen en verwacht hiervan niet allen een betere bereiking van het doel, maar ook een zuiverder administratie en betere registratie der verkregen uitkomsten.
Voorloopig kan worden volstaan met de oprichting van drie landbouw- en nijverheidscredietbanken, één op West, één op Midden- en één op Oost-Java; zij zouden gehouden zijn op de voornaamste plaatsen in haar ressort agent-schappen te vestigen. De exploitatiekosten zouden in ieder geval veel goedkooper zijn dan die, welke verbonden zijn aan de rechtstreeksche credietverschaffing van gouvernementsteun, het werk der ambtenaren wordt aanzienlijk verlicht en daardoor het algemeen belang beter gediend.
Uit Singhai is te Batavia aangekomen de bekende indoloog Pater Josef Dahlan, S. J. Deze geleerde priester doorreisde de twee laatste jaren Japan en China voor wetenschappelijke doeleinden en is thans voornemens op Java de **Hinde-monumenten** in oogenschouw te nemen en daarna zijne onderzoekingen voort te zetten in Siam en Britsch-Indië.
Ook van Java bracht de laatstaangekomen engelsche mail verrassend nieuws mede.
Eerstens dat de nieuwe gouverneur-generaal aan de leden

van den Raad van Indië heeft verzocht naar Buitenzorg te verhuizen, ten einde hem in de gelegenheid te stellen, in dringende gevallen dadelijk een vergadering ten paleize bijeen te roepen.
Verder dat tot de plannen van den nieuwen landvoogd, waaromtrent reeds overeenstemming is verkregen met den minister van koloniën, **uitbreiding der onderzeeische kabelverbindingen en oprichting van eenige stations voor draadloze telegrafie** behooren; **opleiding van zonen uit den inlandischen adel tot officier** bij het leger en een **reorganisatie van het inlandische onderwijs** op meer practischen grondslag, voornamelijk in de Minahassa, waar het thans veel te hoog is opgevoerd.
Dan weet de Java-bode te vertellen dat Z. E. voornemens is te breken met de infame geheimzinnigheid, waarin de indische regering voortheen gewoon was zich te hullen en die aanleiding gaf, vooral in de pers, tot allerlei scheeve voorstellingen. Het plan zou zelf bestaan een **behoorlijk informatiebureau** te scheppen, ten dienste der pers, wat het blad niet hoog genoeg kan waardeeren.
Voortaan zal ook **schorsing** van dienaren, wier benoeming en ontslag door de hoofden van gewestelijk bestuur geschiedt, onmiddellijk ter kennis van de regering worden gebracht en de aanleiding tot die administratieve bestraffing omstandig worden vermeld, waarbij tevens het voorstel kan worden gedaan tot ontslag uit 's lands dienst van den gestrafte. Vroeger kon de schorsing plaats hebben, zonder dat de regering daarin werd gemoed.
Het Bat. Nbl. verneemt uit de beste bron, dat het **Sidhoardjo-rapport** waarschijnlijk niet openbaar zal worden gemaakt, wegens de vele bijzonderheden van persoonlijke aard. De beslissing daarover is aan den gouverneur-generaal. Het rapport is nog niet officieel ingediend, daar steeds nog nadere berichten inkomend. Het blad werd van bevoegde zijde ingelicht, dat de ontslag wedona van Boelang, raden Djojo Adinigrat, die volgens een correspondentie in de Soer. Ct. het slachtoffer is geworden van partijdigheid bij het onderzoek, een hoogst onbetrouwbaar persoon is, die door lage intriges den regent van Sidhoardjo trachtte te doen vallen, om zelf in zijn plaats te komen. De eerste poging daartoe was de bekende polowidjo-quaestie, waarin echter de regent hem de beaids bleek. Het is gebleken dat de wedona een der geestelijke leiders van den opstand was. Hij zal nu naar Holland gaan, om bij de Koningin recht te zoeken. De regent van Sidhoardjo blijft gehandhaafd.
Ook in Indië zal men er toe overgaan van regeringswege de **lepra** te bestrijden, het Bat. Nbl. wist mede te deelen dat den directeur van onderwijs reeds is opgedragen nader een uitgewerkte raming in te dienen.
Ook in Rembang is het debiet ingevoerd van **gebrikt-eerd en verpakt zout**; een kati zout wordt verkrijgbaar gesteld voor acht cent; een half kati voor vier cent; een kwart kati voor twee cent; een pakket van 20 kati in verpakking voor f 1.60.
Met de **suikerproductie** blijft het steeds goed gaan. Volgens uit Soerabaya aan het Bat. Nbl. gezonden bericht heeft de fabriek Wonolangan het record geslagen, de productie bedroeg 101.600 pikol suiker, verkregen van 596 bouws, neerkomende op 176 pikol per bouw. Dit is vermoedelijk de hoogste productie in den Oosthoek. De gemiddelde rietopbrengst bedraagt 1556 picols, het suiker rendement is 13,09 pct., een resultaat dat aantoon, hoe in de laatste jaren de productie is verbeterd. In 1897 bedroeg die 83 picols suiker.
Den 10en October had onder zeer veel belangstelling, ook van de zijde van het volk, de opening plaats van de **inlandische nijverheids-tentoonstelling te Semarang**. Alle afdelingen der residentie hebben voorwerpen ingezonden. De totaal-indruk van de tentoonstelling moet zeer bevredigend zijn. De exposanten drijven echter de prijzen op. Algemeen wordt gehoopt dat het groote succes zal leiden tot periodieke tentoonstellingen.
Het schijnt dat de regering iets wil gaan doen ter opebruiging van de **indische zeelvisserij**.
Het Soer. Hbl. bericht althans dat er reeds gegevens worden verzameld omtrent de hoeveelheid zeevisch, die langs de spoorwegen pleegt te worden vervoerd, terwijl plannen worden ontworpen, om, als dit noodig blijkt, speciale wagens te laten aanmaken voor het transport der visch.
Het Bat. Nbl. bespreekt in een hoofdartikel de ontmaskering van „kolonel“ **Abdoelch Joesoef**, die indertijd wegens politieke wandaden tegen ons bestuur te Djambi is gearresteerd en naar Batavia opgezonden. Zijn ware naam is Karl Hirsch; hij is geboren te Buda-Pest uit geboorte israëlitische ouders en heeft als zoodanig een beschaafde opvoeding genoten.
De valse afgezant van den grooten heer te Stamboel, die hem naar Djambi had afgezonden, zal nu wel moeten boeten voor het onbevoegd uitoefenen van deze politieke geneeskunde.
Terwijl, gelijk wij hierboven zielden, het Soer. Hbl. verwachtte dat er vooral veel voor Sumatra zou worden gedaan, onder het tegenwoordige régime, meent de Soer. Ct., zoo lezen wij in het *Bondsblad*, dat Java eerst aan de beurt komt.
De Soer. Ct. is van mening dat de onstandigheid dat en de heer de Bruijn Prince en de heer Lieftrink en nu de laatstelijk gekozen heer de Jaager een groot deel van hun beste levensjaren besteed hebben aan het bestuur over den Javanen zeker geen toevalligheid is. Daaruit spreekt duidelijk de wensch van de regering en den landvoogd om op gezonden basis de ontwikkeling van de inlanders hier te bevorderen, een programma gelijk het niet anders te wachten was van den gov.-generaal Van Heutz, die genoeg econoomist is om te weten dat de welvaart van een volk afhangt van den toestand van de groote menigte.
Men behoeft niet betreed te zijn, zegt het blad, voor sentimentele zachtheid tegenover den inlander onder het beheer van den nieuwen landvoogd, maar men kan ook gerust zijn dat misstanden en onbilligheden een kwaden tegenstander in hem zullen hebben.

RECLAMES.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 119 a

Gewarschuwd wordt tegen

arglistige nabootsing.

ALL MODERNE

TALEN

Onderwijs Vertalingen

West-Indische Berichten.

Suriname. Zoolks wij onlangs aan de *Surinamer* ont-leenden, werd de indicning van een ontwerp-verordening tot bestrijding der lepra toen binnenkort in de kolonie verwacht. Het ontwerp is er nu, volgens de laatstelijk ont-vangen surinaamsche bladen.
In deze ontwerp-verordening, is de grondgedachte: af-zondering van alle lijders aan lepra, onverschillig in welken vorm deze ziekte zich voordoet. Afzondering en wel gedwongen afzondering. Wat de milde bepaling der vrij-

ADVERTENTIËN.

Voor elke afwijking van den normalen haargroei wende men zich om **kosteloos advies** tot den Hofkapper

Justman Jacob
Korte Poten 40, 's-Gravenhage.

Electro-Medische toestellen

overeenkomstig het systeem van Prof. KORSCHÉL en Dr. VON ALIMONDA. Genezen spoedigst indische kwalen, zenuwziekten, verlamming, enz. enz.

Verkrijgbaar Van Brakelstraat 57.
Massa getuigschriften.

PENSION

Koningsplein 6, 's-Gravenhage. Gemeubileerde Apartementen te huur met of zonder pension, per maand, per week of per dag.

W. H. C. Th. SASSE
Français. Méthode Berlitz.

Leçons de choses. Lectures intuitives. Lecture de journaux, Etude de pièces de théâtre. **BINCKHORSTSTRAAT 124.**

Een gem. benedenhuis van Brakelstraat 74 te huur, à veertig gulden per maand. Dadelijk te aanvaarden adres: A. MOJET van Brakelstraat 68.

TE HUUR: het geheel nieuw gerepareerd HUIS, Prins Hendrikplein no. 9. Te bevragen Jacob van der Doesstraat 56.

Eduard Pelger, MAGAZIJN VAN HEERENHOEDEN en PELTERIJEN Prinsstraat 39, 's-GRAVENHAGE.

OUDE en INDISCHE BRILLANTEN worden tegen marktprijs ingekocht door **N. BLOM,** in Goud, Zilver en Edelfgesteenten, Amsterdam, N. Heeregracht 9. Ook aan huis te ontbieden.

A. SCHARENBERG, Hofleverancier. GROOTSTE KEUZE Thee- en Presenteerbladen, THEESERVIEZEN, Koffiestelletjes, Bouilloirs, enz. enz., enz. 's-Gravenhage, Hoogstraat 15

Lambert Waterreus, Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag. TELEPHOON 1447.

Bankoewang. — Ketella. — Versche kruiden. Samballans. — Boembœ's. — Atjars. Manissans. Roode Visch. — Ketjap Bening. — Klapperolie. Assem koekjes. — Goelalie. — Kwee Sahoe-Mie. Goela-aren. — Sooen. — Kroepoek etc.

Het mooiste **St. Nicolaas Gadeau** IS EEN **Lewenstein's Naaimachine.** Wagenstraat 18a. — Den Haag.

P. Happel Jr. CUISINIER. v. Kinsbergenstraat 85d, DEN HAAG.

Uitzending van Diners. Koude en warme Schotels.

Inboedel. TE KOOP aangeboden een zeer nette, goed onderhouden, complete inboedel, slechts 2½ jaar gebruikt. Desverkiezende met overname huur van ruim bovenhuis, zeer gewild stand op Duinoord. Br. fr. Bureau van dit blad, 's-Gravenhage, Haagpoort 4.

Zutphen. Verwijzende naar de mededeeling, voorkomende in **Het Koloniaal Weekblad** van 19 November 1903, vestigt het bestuur der Afd. ZUTPHEN e. o. van „OOST EN WEST” de aandacht op die plaats, als **bijzonder geschikt voor de opvoeding van kinderen**, zoo jongens als meisjes, die met dat doel naar Europa worden gezonden. Goed en goedkoop onderwijs, geschikte gelegenheid tot opname bij families. Desverlangd toezicht door het Afdelingsbestuur, waarvan: Generaal Th. J. A. VAN ZIJLL DE JONG, Huize Baank bij Zutphen, Voorzitter; A. WALLAND, Rozenhofaan te Zutphen, Secretaris

Pension Buchner. Laan van Meerdervoort 198, hoek PERPONCHERSTRAAT, Den Haag. Logies te verkrijgen per maand, per week en per dag. Volledige Badinrichting in huis.

Magazijn „HET ANKER” Venestraat 49, Den Haag. Indische Uitrustingen voor DAMES en HEEREN, in alle Prijzen.

Firma H. G. J. L. MEIJNERS. Effecten- en Algemeen-Assurantie-Kantoor. 's-Gravenhage, Heemskerkstraat 20.

's-Gravenhaagsche Crediet-vereeniging en Depositokas Den Haag. — Buitenhof 46. Waarborgkapitaal en Reserve f 400.000.

Directie: Mr. I. B. VAN BERCKEL. — J. L. DIETZ. Commissiehandel in Effecten en Coupons. Credieten tegen persoonlijk of zakelijk onderpand. Verhuurt Safes in den brandvrijen kelder. Plaats gelden à depositos, in cheque-rekening, in de spaarkas. Correspondent van de Ned. Ind. Es-compto-Maatschappij. Betaalt hare Wissels uit. Fourniert tegen zeer voordelige koersen Traités op de belangrijke plaatsen in Ned. Indië. Verstreckt alle gewenschte inlichtingen. Kantoor tijd 9-3 uur.

Groothertoginnelaan 103. Heden en volgende dagen, telkens van 10-4 uur, is te zien en over te nemen: 1 Canapé, 2 Crapauds, 4 stoelen en 1 Tafeltje, te samen f 45. 1 mah. Eettafel, met 2 Bijbladen f 10. 1 losse mahonie Linnenkast f 31. 1 mah. Waschtabel, zwaar marmer f 8. 1 eiken Eetkamer, als: 6 Stoelen, 2 Fauteuils, 1 étagère-buffet en 1 Tafel met 3 bijbladen f 155. (Ook afzonderlijk verkrijgbaar). 1 massief eiken Bureau-ministre, ook aan de achterzijde afgewerkt, f 60. 1 daarbij passende Bureaustoel f 12. 1 Gaslamp compleet f 7. 1 Heerenstoel, noten met leer, f 8.50. 1 Axminster Karpet f 13.50. 1 1-pers. nieuwe Wollendeken f 3.50. 1 Amerik. vernikk. Vulkachel f 19. 1 Divan bekleed met brons leer f 30. 6 gebedh. noten Stoelen, met rood zijden velours f 32. 6 mahonie Kussenstoelen f 15. 1 noten geslepen Spiegel f 6.50. 1 rood Tafelkleed f 3. 12 Jap. Kop. en schotels f 5. 1 Theetafel met 2 losse bladen f 6. 1 bamboes Portemanteau f 3.80. 1 kop. Gasbouilloir met Ketel f 12. 1 keurig Canapé-kussen f 1.40. Italiaansche Tochtdeken à f 1.10. 1 Im. Smyrna Karpet, 3 x 2 M., f 9. 1 dito dito 3½ x 2½ M., f 13.50. 1 paar mooie noten Gravures f 5. 1 Jap. 4-deelig Kamerschut f 6.50. 1 eiken Eettafel, marmer blad, f 20. 1 geheel compl. pitch-pine Slaapkamer met matrassen enz. f 145. 1 Japansch Theeblad f 1. en nog enkele artikelen. Alles te zien en over te nemen heden en volgende dagen telkens van 10-4 uur. **Groothertoginnelaan 103.**

Hoogste Waarde voor Oude en Indische Brillanten Goud, Zilver en Platina. MAGAZIJN van Gouden, Zilveren en Juweelen voorwerpen. **S. SCHUIJER,** Korte Poten 44, Den Haag. Inkoop en Ruil.

G I D S VOOR **Repatriëerenden,** Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij, „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande hotels gratis aan de repatriëerenden aangeboden: Hôtel des Indes, Batavia. Grand Hôtel „Java” „ Hôtel „Ort” „ „ Du Pavillon, Samarang. „ Ketabang-Genteng, Soerabaja. „ Simpang, Soerabaja. Oranje Hôtel, Padang.

Vraag prospectussen voor advertentiën.

„Arnhem” Levensverzekering-Maatschappij „ARNHEM”. Directie: Th. LIEFRINCK, P. A. BOONE. **Generaal-Inspecteur:** C. A. VAN DER HUUCHT, te 's-Gravenhage. **Inspecteurs:** H. N. STAKMAN te 's-Gravenhage; G. O. A. VUNDERINK te Groningen; P. A. BOONE Jr. te Arnhem; J. P. PUNT te Breda. Bijkantoor te Batavia, Directeur J. WILDEMAN.

Het meest aangenaam werkend laxeremiddel, zonder eenige nadeelige invloed op de spijsvertering zijn onze **CASCARA PASTILLES,** per flacon à 30 pastilles f 0.30 „ „ „ 100 „ f 0.75 Onze versuikerde **STAALPASTILLES** zijn onbederfelijk, daarom het beste middel tegen **Bloedarmoede en de gevolgen daarvan.** Prijs per flacon à 400 stuks f 0.50 „ „ „ 1000 „ f 3.30 **Vraagt uitsluitend ons merk.** **BROCADES & STHEEMAN. — MEPEL.** Eerste Nederlandsche fabriek van Gecomprimeerde Geneesmiddelen. Te bekomen bij alle Apothekers.

BRANDSTOFFENHANDEL C. AANDEWIEL. Hofleverancier van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder. **KANTOOR:** Sumatrastraat 145, Telefoon 1427. 's-Gravenhage. **FILIAAL:** Badhuisstraat 103, Telefoon 2854, Scheveningen.

De Firma TER MARSCH & Co. Hofleveranciers te ROTTERDAM levert, onder nevensstaand Fabrieksmerk, uitsluitend prima kwaliteit **Vleeschwaren, Soepen, Sausen, Hammen,** ENZ. ENZ. **Vraagt uitgebreide Prijscourant voor Export of Binnenland.**

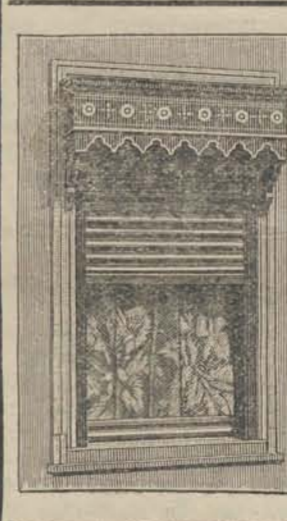

Dr. HÖGYES' Sanitaire Asbest Zolen, voor gevoelige voeten. Ter voorkoming van: **Eeltknobbels, Ontsteking, koude en natte Voeten,** enz. Onmisbaar voor hen, die veel moeten loopen. Prijs per paar: f 0.40, f 0.60, f 1.20. (Drie kwaliteiten.) Verkrijgbaar bij de navolgende Schoenhandelaren: J. H. BEKKER, Bezuidenhout 106; H. en M. A. GREVE, Korte Poten 8; D. HESS, Heerenstraat 12 B; A. KOGELS & ZN., Prinsstraat 56; F. KONERT, Zoutmanstraat 74; J. KRUG, Dennenweg 15; C. Winkelveereniging „DE VOLHARDING”, Ged. Burgwal 21; J. P. WASSENAAR, Prins Hendrikstraat 132.

Voor engros: „DE HAAGSCHE LEDERINDUSTRIE”, **RAAMSTRAAT 57a.** Vraagt Prospectus. Wacht U voor namaak.

Vraagt de bekende **Saucen en** Uw Leverancier **Groenten, Soepen, Zuren van de Firma TIELEMAN & DROS, Leiden.**

HEINEKEN'S (Oudste) Glazenwasscherij Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek. Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag. Telefoonnummer 2478. **Amsterdam, v. d. Helststraat 1. Utrecht, Potterstraat 20. Hilversum. Arnhem. Nijmegen.**

OOST en WEST. RESTAURANT **LAAN VAN MEERDERVOORT 195.** Open iederen werkdag van 10 ure v.m. tot 7 ure 's avonds. Des Zondags van 12 tot 7 ure n.m. Toegang voor leden der Vereeniging en geïntroduceerden. Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajoer of kerry, één vleeschgerecht en één sambal (plat du jour) f 0.80. Diné f 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour. **BONBOEKJES** voor 12 plats du jour f 7.00, voor 12 diners f 12.50. Het lokaal is **telefonisch verbonden**, zoowel ten gerieve der leden, als tot het ontvagen van bestellingen.

willige isolatie in het noorweegsche stelsel betreft, durfde de gouverneur blijkens zijne in *Onze West* geëxtraheerde M. v. T. voor Suriname niet aanbevelen, Zoolw met het oog op de verspreidheid der bevolking in de buitendistricten en de woningstoelstanden te Paramaribo als op de geringe vrees, die bij de surinaamsche bevolking voor deze ziekte bestaat, stelt de heer Lely zich weinig goeds voor van de onderwerpelijke isolatie binnenshuis.

Hoewel gelegenheid tot vrijwillige aangifte blijft opengesteld, wordt de verplichting daartoe voor de lijdens te stuitend geacht. Zoodanige verplichting wordt evenwel opgelegd aan geneesheeren, wijkmeesters en onderwijzers ten aanzien van de gevallen, die hun in hunne practijk, respectievelijk wijk of ten aanzien hunner leerlingen ter kennis komen of verdacht voorkomen.

Wijders wordt aan de politie de verplichting opgelegd tot aanhouding van alle suspecten, welke zij in het openbaar ontmoeten, terwijl te Paramaribo den commissaris van politie en in de districten den betrokken districts-commissaris de bevoegdheid wordt toegekend om, na bekomen schriftelijke opdracht van de, met het toezicht belaste ambtenaren, procureur-generaal en geneeskundig inspecteur, suspecten, ook wanneer zij zich niet in het openbaar vertoonden, aan te houden of te doen aanhouden, in afwachting van het geneeskundig onderzoek, waaraan alle aangehouden worden onderworpen, ten overstaan van een commissie van 5 geneesheeren-leden, waarvan de geneeskundige inspecteur ambshalve lid, tevens voorzitter is.

Er zal minstens één gouvernements-gesticht bestaan tot opneming van die lijdens, welke niet de voorkeur geven aan of uit anderen hoofde niet in aanmerking komen voor opneming in particuliere gestichten, waarvan het bestuur door zovoel mogelijk steun der oprichting zal aanmoedigen. Aan de vereischte vergunning tot oprichting, uitbreiding of verplaatsing van een gesticht zijn o. a. de volgende voorwaarden verbonden:

dat het gesticht uitsluitend bestemd is ter verpleging van lijdens aan de genoemde ziekte;

dat er voor wordt gekozen een gezond gelegen plaats met voldoende gelegenheid tot beweging in de open lucht;

dat deze plaats op voldoende afstand van bewoonde oorden is verwijderd;

dat er geen gemeenschap met de omgeving mogelijk is, dan door de strikt noodzakelijke toegangen;

dat de loozing plaats heeft op een wijze, die voor de openbare gezondheid ongevaarlijk kan worden geacht.

Ten aanzien van de bestaande gestichten, de Gerardus-Majella-Stichting en van het gesticht Bethesda worden uitzonderingsbepalingen voorgesteld, met dien verstande dat zoo men later van meening mocht zijn, dat de plaats van eerstgenoemde stichting een gevaar oplevert voor de openbare gezondheid, naar het voor komt de weg van minnelijke schikking of indien daartoe termen zijn, die van ontgeening zal moeten worden ingeslagen.

Al moge, merkt de gouverneur op, de plaats der Gerardus-Majella-Stichting ook bezwaar opleveren, dat bezwaar weegt in de verste verte niet op tegen den grooten invloed ten goede, welke wordt uitgeoefend door deze instelling, waarin lijdens, die anders wellicht voor een groot gedeelte onopgemerkt zouden gebleven zijn, onder behoorlijk toezicht worden bijgebracht.

Waar elders, b.v. op het Robben-eiland der Kaapkolonie, voor de lijdens der *lasciate ogni speranza* geldt om in de wereld terug te keeren, door een verbintenis der kolonie den rug te keeren, is in dit ontwerp den lijdens na hun opneming de bevoegdheid gelaten om, met toestemming van den gouverneur en onder door deze te stellen voorwaarden de kolonie te verlaten, kunnende zij zelfs, zoo hiertoe termen bestaan, (b.v. wat de immigranten betreft) daaruit worden verwijderd.

Met het oog op de mogelijkheid van bevordering der ziekte door geborten uit leprose ouders, verdient het aanbeveling de samenleving tusschen lijdens van verschillende kanten niet te gemakkelijk te maken, weshalve onder de voorwaarden voor de betrekkelijke gestichten nog die te vinden zijn, van afscheiding, behalve ten aanzien van kinderen beneden de tien jaren en van lijdens, tusschen wie een nauwelijks bestaat, tusschen de verblijven der beide seksen.

Tot nu toe vonden we slechts in de *Suriname* 'n enkel woordje over het ontwerp. Wanneer straks ook de andere bladen hunne opinie zullen hebben meegedeeld, komen we hierop terug.

In de maand September 11. werd te Paramaribo in het geheel een hoeveelheid van 75569 gram goud aangevoerd, waardoor de totale aanvoer voor het loopende jaar steeg tot 533.643 gram.

De *Nieuwe Surinaamsche* wil nu toch te veel bewijzen. Na te hebben meegedeeld dat in de maand September 11. het aantal geboorten 93 en dat der sterfgevallen 79 bedroeg, komt ze bij een specificatie van dit laatste cijfer tot het resultaat, dat hieronder alleen 121 sterfgevallen van kinderen beneden het jaar begrepen waren. Dat zou iets wezen voor de, in het V. V. voorgestelde commissie van enquête.

Aan hetzelfde blad ontleenen wij dat reeds 1000 landaanvragen van Britsch-Indië zijn ingekomen, terwijl onder de Javanen en de Javanen voor den landbouw schijnt te komen — 14 hinner zagen ten minste af van de retour-passage.

Curaçao. In eene, den 6den October 11. gehouden vergadering der *Curaçaosche Maatschappij*, werd o. a. meegedeeld, dat de Maatschappij dit jaar meer bijzonder werk meende te moeten maken van rasverbetering der melkgeiten in de kolonie, waartoe 4 bokken en 1 geit van Amerikse werden aangehaald, die in de maand October te Willemstad moesten aankomen.

In dezelfde vergadering werd besloten een cursus voor hondenleesters te openen. Dat er overigens op Curaçao nog vrouwen gevonden worden, die de vlichtkunst voldoende verstaan, blijkt uit eene naar de *Amigo* meedeelde, ingekomen bestelling, voór Maart a. s. uit te voeren, van 7000 dooij hoeden, te leveren tegen f 3.50 het dooij, waarvan van vliechters f 3 wordt uitbetaald.

Met den damaanleg begint men het nu ernstig te meenen. Aan genoemd blad ontleenen wij dat in het tweede district reeds 5068 strekkende meter voor den aanleg zijn opgenomen. De dammen moeten 75 centimeter hoog zijn, de hellingen aan beide zijden 1.5 meter en de top 2 voet breed zijn. Ze hadden nu al goede diensten kunnen bewijzen daar het op Curaçao, evenals op Bonaire en Aruba flink geroend wordt, zoodat de planttijd goed heeft ingezet.

Van Vreemde Koloniën.

Kleine oorzaken, groote gevolgen. De Portugeezen hebben in Angola 'n hoogst lastig zaakje te bezien, nu ze 't met Coeahamas en Ovambos moeten kleinigheid 't heeft afgehangen, dat de soba van eerstgenoemde stam zich eigener beweging had onderworpen. Voortgesteld, dat luitenant Jose Felix te Mossamedes niet aan het ophakken is geweest, toen hij aan den correspondent van het *Diario de Noticias* in een interview 't volgende meedeelde:

„Toen luitenant Felix als commandant van 't district Humbe in Angola vertoefde, had hij, goede maatjes zijnde met den soba der Coeahamas, dezen voorgeslagen, een vertegenwoordiger der portugeesche regering in zijne omteering toe te laten. De soba had hem geantwoord, persoonlijk komen bezwaren te hebben, 't hem intengendeel aangenaam zou wezen, om, wanneer hij de hulp van den portugeeschen koning mocht behoeven, dadelijk met iemand daarover te kunnen spreken. Maar, daar 't 'n nieuwheid betrof, moest

hij eerst met zijne hoofden en verwanten daarover praten. In een vergadering, die een vollen dag in beslag nam, werd het voorstel van den luitenant aangenomen, en bij het uiteengaan der vergadering had de soba nog 'n, juist ter plaatse aanwezigen portugeeschen koopman toegevoegd: „Zeg aan je regering, die meent, dat dit gebied haar behoort, dat wij hebben uitgemaakt, dat Portugal hier de baas is, onder welks bestuur wij willen staan, 't bedoelde koopman aan 'n paar portugeesche collega's had overgebracht, met de bijvoeging, dat 't 'n *schnippe* was, wie hier de lakens uitgaaf, wanneer men hem maar toestond, zaken te doen. Eenige dagen na de vergadering kwamen ongeveer 100 Coeahamas, de *pengoes* of krijshoofden te paard, de anderen te voet, te Humbe aan, waar luitenant Felix hen uit z'n eigen zak goed onthaalde, en 'n overeenkomst geëtekend werd, waarbij de Coeahamas vroegen om een vertegenwoordiger van het portugeesch bestuur en 'n zendingstation. De portugeesche zendingen, die daar waren, leerden de kinderen slechts de taal van het land spreken en lezen, maar de soba wenschte, dat zijn menschen portugeesch leerden spreken en schrijven, om zaken te kunnen doen met de blanken. Bovendien vroeg de soba, om 'n dubbel-loops Martini-jachtgeweer. Hij herinnerde er aan, dat in de engelsche koloniën aan inlandsehe vorsten in dezelfde omstandigheden tractementen werden toegekend; hij verlangde echter niet meer dan het gevraagde. Luitenant Felix had van dit alles verslag gedaan aan zijne regering en met bekwaamheid verscheen dan ook pater Leconte om een statie in te richten voor de 't Vaders van den heiligen geest. De regering weigerde echter het geweer, en zond ook, waarschijnlijk met 't oog op de duitsehe aanspraken, geen vertegenwoordiger. De soba verzocht toen den luitenant mee te willen deelen, dat hij 't g-weer niet om niet wenschte, dat hij er den prijs voor zou betalen. Toen ook hierop een weigering volgde, had de soba met de Duitschers 'n accord getroffen, die hem niet alleen het verlangde geweer, maar ook 'n prachtig paard cadeau deden.“

Katoen in West-Indië. In Engelsch West-Indië wel te verstaan. *The Times* ontving 't bericht, dat den 28sten October 11, op Barbados een vergadering van katoenplanters had plaats gevonden. De voorzitter, sir Daniël Morris, zeide dat op 't oogenblik 10,000 acres op het eiland met katoen beplant waren. De vooruitzichten van den oogst waren uitstekend. De waarde van het product werd op omstreeks 100,000 ponden sterling geschat. Een andere spreker gaf als zijne overtuiging te kennen, dat de katoen van de engelsche Antillen met de beste soorten op de europeesche markt zou kunnen concurreren.

Voor de vriendelijke hulp bedankt. De Portugeezen hebben, gelijk bekeud, de ontwikkeling hunner oost-afrikaansche bezittingen aan groote maatschappijen toevertrouwd, waaronder de Nyassa-Maatschappij eene eerste plaats inneemt. Nadat de inboorlingen in het gebied dier maatschappij al sedert eenigen tijd teekenen hadden gegeven van weinig vredelevende bedoelingen, werden nu onlangs door hen twee europeesche geëmpeleerden van een engelsch handelshuis vermoord. De chef van dat huis, tevens vice-consul voor Engeland in die streek, seinde onmiddellijk om hulp aan den commandant van 't engelsch eskader voor Zanzibar, met bijvoeging dat de Nyassa-Maatschappij niet in staat was de orde te herstellen. Het eskader wendde onmiddellijk den steven naar Mozambique, onderweg een kleinen kruiser achterlatend voor Ibo, waar evenwel reeds een portugeesch oorlogsschip lag, terwijl een kanonnenboot daar elk oogenblik van Mozambique werd verwacht. Bij aankomst te Mozambique bood de engelsche vlootvoogd den gouverneur zijne diensten aan, die evenwel onder mededeeling van de reeds getroffen maatregelen niet werden geaccepteerd.

Panama en de Antillen. In het laatste Bulletin van de *Ligue Maritime Française* komt een artikel voor van Pierre Montagne, waaruit gevoeglijk kan worden afgeleid, dat de opening van het Panama-kanal de fransche Antillen-havens, doch hoofdzakelijk Fort de France op Martinique, bereid zal vinden om haar voordeel te doen met het te verwachten verkeer langs den nieuwen handelsweg.

Onder de havens, die daartoe in aanmerking komen, mist Basse-Terre op Guadeloupe hoewel de plaats uit handels-oogpunt eenige waarde heeft, alle faciliteiten voor de scheepvaart. Er is geen spoor van kaden en eerst onlangs besloot de Kamer van Koophandel het noodige te verrichten voor den aanleg van een hoofd en een entpôt voor handelsgoederen.

Pointe à Pitre, eveneens op Guadeloupe, staat er ook al niet te best voor, zonder droogdok en zonder kolenpark. Wat dit laatste betreft, is in 1903 concessie gevraagd voor opslag van steenkolen langs de kaden. Maar met steenkolen alleen is de haven niet geholpen. In de eerste plaats zouden twee steigers noodig zijn voor de ontscheping van passagiers en goederen. Dat kost evenwel geld, en dat heeft de kolonie niet.

Martinique verkeert ook niet in gunstige financiële omstandigheden, maar de ramp, die het eiland trof door de uitbarsting van de Montagne Pelée, heeft het Parlement in het moederland edelmoedig gestemd, zoodat der kolonie waarschijnlijk eene leening zal worden toegestaan, welke ten deele voor groote openbare werken zou worden bestemd. Alvorens bedoelde leening toe te staan, hebben de Kamers verlangd, dat haar een plan zou worden overgelegd van de, onderhanden te nemen werken, en de kolonie heeft toen in de eerste plaats verbetering der haven van Fort de France op het program gezet. Komt het onderhavige plan tot uitvoering, waarbij naast aanleg van kaden, het uitdiepen van de baai des Tourelles, en het opruimen van een paar banken, ook de vergroting van het bestaande droogdok wordt beoogd, dan zal Fort de France gereed zijn om als mededingster in het krijt te treden, maar ook niet eer.

Inlandsche ambtenaren in Indo China. Tot voor korten tijd, konden de inboorlingen in Indo China slechts plaatsing erlangen bij het inlandsch bestuur, en als schrijver en tolk bij het europeesch bestuur. Toen de post- en telegraafdienst op zekeren dag het initiatief nam door een korps inlandsche telegrafisten in het leven te roepen, sloeg men de handen in elkaar over zulk 'n vernutelijkheid. De uitkomst stelde dien dienst in 't gelijk; juist door het oordeelkundig gebruik maken van het inlandsch element, kon men, zonder noemenswaardige vermeerdering van kosten, het hoofd bieden aan de voortdurend stijgende eischen van den dienst. Andere diensten, zooda die van openbare werken en van de douanes en regioën hebben dan ook niet gearzeld om eveneens hun toevlucht te nemen tot indienststelling van inlandsche ambtenaren, en ze hebben er zich wel bij bevonden. Thans heeft het hoofd van bestuur in Tongkin, de Resident supérieur, een nieuwen stap in bedoelde richting gedaan, door de instelling bij besluit van den 23en Augustus 11. en bijwijze van proef, van een korps inlandsche commiesen op de residentie en afdelings-bureaux. Voorloopig is 't aantal dazer inlandsche ambtenaren bescheidenlijk op 17 vastgesteld, over 13 klassen verdeeld. Het betrekkelijk besluit bepaalt, dat deze inlandsche ambtenaren altijd onder de leiding van een fransch ambtenaar moeten worden gesteld, niet met bestuursfuncties, noch met het beheer over 's lands gelden kunnen worden belast. Hoe bescheiden deze stap ook moge wezen, betekent hij principieel een algeheele omwenteling in de, in Indo China bestaande toestand. Tot de meest ondergeschikte betrekkingen in de europeesche bestuursmachine worden er door Fransen vervuld, die men nu geleidelijk door inlanders wil doen vervangen, zoodra de vorderingen van het onderwijs de daartoe noodige elementen ter beschikking der autoriteiten zullen stellen. Het bestuur zal er uit tweërlei oogpunt bij winnen, want 't is aan geen twijfel

onderhevig, dat in de ondergeschikte betrekkingen, die geen eischen aan het persoonlijk initiatief stellen en slechts zorg, aandacht bij het werk, en regelmaat vereischen, de inlander bijna altijd beter zal voldoen, dan de Europeaan, die dikwerf geneigd is het hem opgedragen werk beneden zich te achten. Voorts vereischt een korps inlandsche commiesen veel minder uitgaven aan tractement en pensioenen, dan het europeesch personeel van gelijken rang, waarvoor nog bovendien moet worden gerekend op uitgaven van overtocht, verloftractementen en zoo meer. Bovendien zal deze maatregel, uit politiek oogpunt, niet nalaten een goeden indruk op de inlandsche bevolking teweeg te brengen, voor wie daarbij een plaats aan de staatsrijf wordt ingeruimd.

Een pleit voor de verdrukten. Zooda men weet, is niet lang geleden Engeland het brandmerk der schande op het voorhoofd gedrukt, door een besluit van het Internationaal Sociaal-democratisch Congres te Amsterdam, nadat dit den heer Dadabhai Naoroji de zaak zijner honderden miljoenen landgenooten in Britsch-Indië had hooren bepleiten. Het is intusschen ten zeerste de vraag, of, zoo het engelsch bestuur aldaar moest wijken voor 'n indische zelf-regering, de toestanden er op zouden verbeteren.

Ontzaglijke moeite heeft 't der engelsche regering gekost om het gebruik der weduwen-verbranding te bestriden en uit te roeien. Tal van misbruiken echter, door het kastenstelsel als anderszins in het leven geroepen, is zij nog niet bij machte geweest te onderdrukken, zoodat nog miljoenen en miljoenen harer onderdanen daaronder lijden, wier lot bij inlandsch zelfbestuur er niet op zou verbeteren.

In de October-aflevering van het tijdschrift *East and West* vinden we, van de hand van een Indiër, Sachchidananda, een pleit voor de 10 miljoen Mahars, oorspronkelijke bewoners van Voor-Indië, die thans tot 'n treurig bestaan veroordeeld zijn:

„Laat ons, schrijft hij, eerst de zaak opnemen voor de Mahars. Zij beklagen zich, dat de hoogere kasten hunne aandraking, ja zelfs hun schaduw schuwen als onrein, en zij vragen klagelijc om enige kans in den levensstrijd, welke de eigen landgenooten hun ontzeggen. Zij halen het geval aan van een Brahman als magistraat, die een Mahar veroordeelde, wijl deze door 't enkele feit van uit den dorpsput water te hebben geput dien zou hebben vorontreigd. Wie zijn nu die Mahars? Zij noemen zich zelven Bhoepoets, of zonen van het land. Naar alle waarschijnlijkheid zijn ze daartoe alleszins gerechtvaardigd. Hunne positie, op de onderste sport van de maatschappelijke ladder, wijst er op, dat zij tot de oudste bewoners van Indië behoren en door de, achtereenvolgens in hun land gevallen indringers tot hun tegenwoordige positie zijn teruggedrongen. Zij zijn inboorlingen van Indië, evenzeer als wij dat voor den Engelschman zijn. En hoe behandelen wij nu deze inboorlingen? Wij behandelen ze niet als bestien, maar erger dan dit. De schaduw van geen enkel dier vorontreigt ons, de aanraking der meeste dieren is onschadelijk en die van enkele dieren, zooda die van de koe, is zelfs zuiverend.

Welke zijn de eischen van het beschaafde Indië? Zij komen in 't kort neer op den eisch om op gelijken, of zovoel mogelijk gelijken voet gesteld te worden met den Engelschman.

Zijn onze handen schoon bij het stellen van dien eisch? Hoe kunnen wij, gegeven de wijze waarop wij de Mahars behandelen, den eisch stellen op gelijken voet gesteld te worden met den Engelschman, die zich evenzeer boven ons verheven acht als wij ons verheven wanen boven den Mahar? Zeker, de Mahars zijn niet erg ontwikkeld. Maar aan wie ligt de schuld? Hebben wij niet het bestuur moeilijkheden in den weg gelegd, waar dit ten deze zijn plicht wilde betrachten?„

De schrijver verhaalt dan, met welke bezwaren de bouw van een dorpspoch voor Mahars nog kort geleden gepaard ging, en houdt zijn landgenooten dan het volgende onder de oogen.

„Lord Curzon's redenen om de hoogste posten in het bestuur van Indië voor Engelschen te reserveeren, is scherp veroordeeld. Maar wij vergeten, dat wij ons in onze behandelings van de Mahars hebben veroorloofd het recht met voeten te treden, uithoofde van kaste d. i. ras-vooroordeelen. Die in 'n glazen huisje wonen, moeten niet met steenen gooien.“

Dezelfde schrijver wijst dan nog op de taaiheid, waarmee zijn landgenooten vasthouden aan het misbruik, dat duizenden en duizenden meisjes in hun prilste jeugd reeds voor hun leven tot den weduwstaat veroordeelt.

Een volk, dat zich op wil heffen, moet eerst tot 't inzicht komen van eigen fouten.

INGEZONDEN.

Zijn er menschen met staarten?

In het begin van Augustus j. zond mij een in Duitschland wonend familielid een uitknipsel uit de „Tägliche Rundschau“, bevattende een zeer merkwaardig artikel, getiteld: „Gibt es Menschen mit Schwänzen?“

Dat artikel, ethnologisch getint, is op zich zelf als gewoonlyk dergelijke beschouwingen zijn; ook hier ontbreken niet enkele flonkeringen, hier en daar handig aangebracht. Ik reken daaronder, „de in groote boomem getimmerde huizen der Poenans“, het „overleg van den soeltan van Koetei met zijne rijksgrooten (1) om zonder bloedvergieten een der wilden te vangen (1)“, het terugbrengen van den knaap (weten ver de rivier op) zonder dat de Poenans konden uitvisschen wie de dieven geweest waren, het „onderzoek“ van den knaap (in bijna den geheelen archipel loopt een knaap van 5 à 6 jaar volkomen naakt, laat staan dus bij volkomen nomadisch levende Dajaks) enz.

Zooda blyken zal is de hoofzaak: de staartmenschen. Ik heb dadelijk na lezing Nieuwenhuis, „Quer durch Borneo“ opgeslagen, het nieuwste werk over dat eiland; op pag. 52 word ik slechts dat onder de namen Poenan, Boekat en Beketan enige jagerstammen in Midden-Borneo een nomadenleven voeren, wat trouwens wel bekend was.

Al ben ik nu de meening toegedaan dat de staartmenschen „de groote zeeslang“ in dezelfde duistere sferen voorkomen, toch zou ik mij verheugen met den ontdekker van een der vormen van de „missing link.“

Het bovengenoemde artikel schrijft ik hier in hoofdzaak over: *Gibt es Menschen mit Schwänzen?* Ein Herr, der jahrelang in leitender stellung in Niederländisch-Indien gelebt hat, schreibt der „Köln. Ztg.“: Verschiedene Naturforscher in Niederländisch-Ostindien haben schon vor Jahren geschrieben, man hätte ihnen versichert, dass es im Innern von Borneo Menschen mit Schwänzen gäbe, und zwar bei einem Stamme der Dajaks; aber noch niemals ist es einem Naturforscher gelungen, eines solchen Wesens ansichtig zu werden, da es sehr schwer ist, sich dem Stamme der Dajak Poenan (wohl, weil holländisch *Punan* zu sprechen) zu nähern, von dem ihnen berichtet worden war. Diese Poenans leben sehr tief im Innern Borneos in langgedehnten Urwäldern, in grossen Bäumen zimmern sie sich bequem vor Wind und Wetter geschützte Wohnungen; sie nähren sich von Jagd und Fischfang und von dem, was ihnen der Wald zum Lebensunterhalt bietet.

Von der Sucht geleitet, zu erfahren ob die Poenans wirklich Schwänze besäßen, drang ich in den Sultan, zu versuchen eines dieser Wilden habhaft zu werden, und so beratschlagte er mit seinen Reichsgrossen, auf welche Weise das zu erreichen sei, ohne Blutvergüssen und ohne die Rache der Dajaks aufzustacheln. Es wurde beschlossen, das Haupt eines anderen Stammes der Dajaks zu gewinnen, mit dem wir in näherer Beziehung standen, und der mit seinem Volk in regelrechten Dörfern nahe den Poenans

lebte, damit er durch List sich einen jungen Poenans bemächtigte.

Monatelang warteten wir vergebens auf eine Botschaft, bis mir endlich der Sultan mit seinen Reichsgrossen einen Besuch machte und mir einen jungen Poenan von 5 bis 6 Jahren vorstellte. Bei der Untersuchung fand ich, dass das Kind thatsächlich als Verlängerung des Rückgrats einen Anwachs hatte, der sehr einem Schwanz ähnelte. Dieser Schwanz war vollständig unbehaart, 10 bis 12 Zentimeter lang und ohne Knochen, aber mehr oder weniger beweglich; er war spitz auslaufend, so breit und so dick wie ein kleiner Finger. Ubrigens war der Kleine sehr gut gebaut. Sprechen konnte man mit dem Kinde nicht da niemand aufzutehren war, der die Sprache der Poenans verstand, und ich somit nicht nachfragen konnte, ob seine Eltern und die andern Poenans solche Schwänze besäßen. Die in der Nähe der Poenans lebenden Dajakstämme haben keine Schwänze. Man hatte den Kleinen einfach (1) aus dem Walde gestohlen und fortgeführt und musste ihn nun so schnell wie möglich mit Geschenken wie Korallen, Kupferdraht und andern Kleinigkeiten zurück bringen, ehe die Poenans ausfindig machten, wer das kind geraubt hatte, um ihrer Rache gegen die benachbarten Dajaks vorzubeugen. Dieses gelang auch vollständig. Das Vorgefallene hat aber keinen Anlass gegeben zu einer Annäherung dieser Wilden.

De „Tägliche Rundschau“ voegt hieraan nog de volgende beschouwing toe:

„Ans dieser Schilderung geht hervor, dass das Anhängsel kein echter Schwanz ist; ein solcher müsste Wirbel haben. Derartige hässliche Fortsetzungen an oder über dem unteren Theil der Wirbelsäule sind als seltsame Missgestaltungen schon öfter beobachtet worden. Leider bleibt die wichtigste Frage ob mit diesem Anhängsel der ganze Stamm oder doch viele seiner Angehörigen behaftet sind zunächst noch unbeantwortet. Man darf aber wohl annehmen, dass der Junge nicht der einzige damit ist.“

Ten zeerste nieuwsgierig den naam te kennen van den „Herr, der jahrelang in leitender Stellung“ een bestuursambtenaar hoogstwaarschijnlijk ook te oordeelen naar de verhouding tot den Soeltan) in Indië doorgebracht heeft, antwoordde ik mijn Duitschen oom, hem verzoekende mijn brief aan de „Rundschau“ te zenden ter plaatsing, en met mijn naam er onder.

Volgend schrijven ging daarop aan de redactie van genoemd blad:

Gibt es Menschen mit Schwänzen? Als ich diese Ueberschrift las, sagte ich mir gleich: „aha, das wird sich wohl um Borneo handeln!“

Vorausgeschickt muss werden, dass in der wissenschaftlichen Welt „der Schwanzmensch auf Borneo“ mit der „grossen Seeschlange“ gleich gemacht wird. Über dieses Thema ist schon enorm viel geredet und geschrieben. In allen Fällen hat sich herausgestellt, dass Gerüchte von derartigen Erscheinungen auf eine allzulebhaft Phantasie zurückzuführen waren. Wahrscheinlich sind die Geschichte von den Malaien erfunden um die Dajaks als minderwertige und den Tieren ähnliche Wesen inzustellen.

Die Geschichte von dem sechsjährigen beschwänzten Jungen hat augenscheinlich durch das Gewand einiger wahrer „adat“ — Einrichtungen (Volksitten) das Gepräge wissenschaftlicher Erobtachtungen erhalten sollen.

Oder sollte vielleicht eine irrtümliche Verwechslung vorliegen . . . . . ?

Ich habe Poenans gesehen; nie sah ich bei ihnen einen Schwanz. Bedenken hätten sie ihn unmöglich können, denn der von vorn durchgezogen „Gjawat“ (Schangürtel) hat hinten nur etwa die Breite eines Fingers. Ein Junge von 5 à 6 Jahren geht überdies bei den Poenans vollkommen nackt. Der Herr hätte mithin den boy nicht erst so genau untersuchen brauchen um eine unbehaarte 12 c. M. lange merkwürdige Verlängerung bei ihm zu entdecken.

Werthe möchte ich den Fremden kennen lernen der aus einem Poenanwalde einen Jungen raubt, ohne dabei niedergeblassert zu werden! Der Herr Entdecker lässt die Poenans auch in auf Bäumen gezimmerten Häusern wohnen. Die Poenans haben aber gar keine Häuser, sind vielmehr urchte Nomaden!

Vielleicht wird hierdurch der Herr Verfasser zur Stellungnahme unter Namensnennung veranlasst.

w. g. (Nieuwenhuis)

Maar hoe wij ook de „Tägliche Rundschau“ daarna bestudeerden, geen woord meer over de staartmenschen. En op brieven aan de redactie om inlichting kwam eerst ook geen antwoord, totdat ten slotte half October volgend schrijven ontvangen werd van de „Schriftleitung der Täglichen Rundschau“, luidende:

Ich habe von ihrer Zuschrift über die geschwänzten Menschen mit Interesse Kenntnis genommen. Ich denke, die Sache ist damit noch nicht zu Ende, sondern es werden von gelehrten Seiten über Kurz oder Lang Aeusserungen zu der Sache gemacht werden. Ich möchte deshalb Ihre Zuschrift, wenn Sie gestatten, zurückbehalten und die Aeusserung Ihres Gewährsmannes bei gegebener Gelegenheit mit abdrucken. Ich denke dass dadurch Sie und Ihr Gewährsmann mit ihrer Meinungsäusserung zu Ihren Rechten kommen.“

Het ware misschien meer gepast indien ik niet nu al dadelijk bovenstaande brieven etc. in een courrant publick maakte. Maar het rekbare „über Kurz oder Lang“ der redactie van de T. R. zag ik plots voor mij als een „langgedehnte Urwald“ waarin men alles uit het oog verliest, en ik zou het zoo betreuren, indien een dergelijk wetenschappelijk vraagstuk, ons Borneo betreffend en nu aangevoerd in Deutsche bladen, verder onder het lood zou blijven.

RANTAU BARAT.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. October 1904.

In memoriam W. H. Vrijburg van der Hell. — Een tocht door de afdeling Sampit, Residentie Zaidier. — Ooster-afdeling van Borneo, door H. P. Wagner. — De inrichting van het inlandsch hulpbankwezen, door M. J. van de Pauwert. — Te veel schrijfwerk door H. Ch. A. Poubion. — De warme bronnen van Tiris, door J. L. van Genneep. — Jaarverslag der Probolingosche Bank over 1903. — Kamerdebat over de oprichting van een Landbouwdepartement in Nederl.-Indië (vervolg). — *Varia*: Een Politiealbum. — Recherchelijsten.

De Indische Gids. November 1904.

Koffiecultuur en Belasting ter Sumatra's Westkust. — De Tominiëbocht door J. E. Jellesma. — *Varia*: Het onderzoek naar de mindere welvaart op Java. — Gebrek aan hout voor de bevolking op Java. — De toestand in Centraal-Borneo. — Overeenkomsten met inlandsche vorsten. — Maandelijksche Revue van Brochures en van Tijdschr. — Maandelijksche Bijdragen, samengesteld door Mr. C. Th. van Deventer, G. P. Rouffaer, Dr. E. B. Kiehlstra en Mr. D. Fock; aangekondigd door J. E. de M[e]yer. — *Wetenschap en Industrie*: De scheepvaartbewijzing in eenige havens van Ned.-Indië. — Nog een Kalang-legende? door T. J. Bezemer. — Maandelijksche Bibliographie voor Oost- en West-Indië; door W. C. Müller. — Financieel toezicht.

De Indische Mercur. 8 Nov. 1914. N°. 45.

L. Maurenbrecher: Verslag over de Kinineveilingen te Batavia, over 1902 en 1903, door van Gorkum. — De Javasuikerindustrie gedurende het tijdvak 1894—1903. — Proefstation voor Cacao te Salatiga. — Kina en Kinine. — Feuilleton: Naar de Cacao-plantages van Ecuador (slot). — Uit Consulaire Verslagen. — Verslagen van Maatschappijen, enz.

ADVERTENTIE.

den Haag

Pension Koninginnegracht 47
geopend geheele jaar.
H. W. G. ROOSEBOOM.

Nice

Pension Hollandaise
VILLA NINE.
Avenue Auber
geopend NOVEMBER—JUNI.
H. W. G. ROOSEBOOM—H. E. van Blommestein.

Middelbare school voor Handel en Administratie.

Laan v. Meerdervoort 104, 's-Gravenhage.

Drie-jarige voorbereidende cursus, aansluitende bij de 6e kl. eener school voor M. U. L. O.

Twee-jarige cursus voor Handel of Administratie, aansluitende bij den voorbereidenden cursus en opleidende voor den handel of administratieve betrekkingen.

Een-jarige vervolgcursus voor leerling-consul aansluitende bij den tweejarigen handelskursus.

Een-jarige vervolgcursus voor akte Staatsinrichting M. O. aansluitende bij den tweejarigen administratie-cursus. Avondcursussen voor volwassenen tot opleiding voor de Praktijkexamens in Boekhouden en Handelscorrespondentie in de 4 talen.

Nadere inlichtingen bij den directeur,
F. TIJMSTRA.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers
van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.
Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van Banieren, Vaandels, Militaire Borduurwerken.

Inrichting voor 't borduren van
Lambrequins, Stoelzittingen, enz.
Uitgebreide Weverij en Passementfabriek
voor de vervaardiging van Franjes, Embrasses en Agremeten in solide kwaliteit en iedere verlangde kleur.
CONCURREERENDE PRIJZEN.

MEDICINALE COGNAC.

2 liter f 3.— of 6 flesschen f 7.—,
12 flesschen f 14.—
Franco door Nederland.

Ruim 200 Families alleen te 's-Gravenhage die deze beroemde Fransche Cognac gebruiken.

Eenig Importeur voor Nederland.
W. F. NOMAN,
Scheveningen.
Hofleverancier van H. M. de Koningin Moeder.

HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG

te 's-Gravenhage

is verkrijgbaar:

AANTEKENBOEK

voor betaalbaar gestelde

COUPONS en DIVIDENDBEWIJZEN.

Prijs 40 cent.

Het Weekblad voor Incourante Fondsen van BROEKMAN en HONDERS schreef hierover:

Door de Uitgevers-Maatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang“ is uitgegeven een „Aanteekenboek“ voor betaalbaar gestelde Coupons en Dividendbewijzen, waarin de bladzijden per maand, Januari—Decemb. volgen, met 8 hoofden ter invulling van de benaming der effecten, nominaal bedrag der stukken enz., alles tusschen staande lijnen. Voor verschillende aanteekeningen van effectenbezit is zulk een register zeker nuttig en de prijs van f 0.40 wel waard.

INTEKENBILJET.

De ondergeteekende
wonende te _____ wenscht
donateur-_____ te worden der Vereniging „Oost en West“
lid _____ tegen een jaarlijksche contributie van f _____
den _____ 190
Straat of gracht: _____ Handteekening: _____

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Door de **Uitg. Mij. „Het Gemeenschappelijk Belang“**,
Haagpoort 4, Den Haag, is in den handel gebracht een
leerboekje voor

DE MALEISCHE TAAL

geschreven door den heer C. W. HOOGENDOORN, Gep. Ind. Onderwijzer, met medewerking van MAS SOEDJONO WIRJO, Hoofd der 1e Inlandsche School te Malang. Het boekje is groot 43 pag. en bevat o. m. een lijst van zelfstandige naamwoorden ten dienste van militairen.

Om eene ruime verspreiding te bevorderen is de prijs voor verkoop gesteld op **f 0.50** per ex.

Aanvragen te richten tot uw boekhandelaar of tot

De Uitgevers Mij. „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“,
Haagpoort 4, Den Haag.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveaute's voor elk seizoen.

STEEFS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKE PRIJZEN.

Het weekblad **Themis**, Redacteur FRANS SCHAAP Jr., Den Haag, publiceert voortdurend een verscheidenheid van belangrijke bijzonderheden omtrent faillissementen, verdachte financiële aangelegenheden en verkeerde toestanden op rechtskundig gebied.

Voortdurende lezing van **Themis** zal menigeen voor schade vrijwaren. Op het blad zijn geabonneerd: Rechterlijke Ambtenaren, Advocaten, Notarissen, Deurwaarders, Bankiers, Kooplieden, Fabrikanten, Winkeliers en Particulieren. Behalve op uitgebreide schaal in Nederland, wordt het blad ook gelezen door verschillende Hollanders in Duitsland, België, Frankrijk, Engeland en Oost-Indië.

Prijs per jaargang **f 4.-**. Los nummer franco na inzending van **f 0.50**.

Koopen of verkoopen, huren en verhuren

van HUIZEN, VILLA's, BOUWGRONDEN

FALKENBURG en Co.

Bureaux voor Bouwkunde, Handel en Verzekering.

DENNENWEG 64, — 's-Gravenhage.

Toezening Woninggids gratis.

Registers voor PENSIONS ten Kantore ter inzage.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST“ te te 's-GRAVENHAGE en WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden.

Brandapparaten

der nieuwste vinding, van de eenvoudigste tot de meest complete.

Groote voorraad Fijne Houtwaren.

TENZER'S VLOEIBARE VERF voor Hout, Gobelin, Fluweel, enz.

TENZER, Oude Molstraat 15, Den Haag.

Eenigt speciaal Magazijn. Geen goedkoopers adres in Binnen- of Buitenland.

Abonneert U op de

Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs **f 3.—** per jaar bij vooruitbetaling.

Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“,
HAAGPOORT 4.

Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!

R. E. J. Zieck en Zoon,

KLEEDERMAKERS,
Franklinstraat 92

en
Jan van Riebeeckstraat 56,
DEN HAAG.

Leveren KLEEDING NAAR MAAT

van solide stoffen en billijken prijs.

Atelier voor nette reparatiën.

Weekblad voor Indië.

Met **1 Mei** is te Soerabaja verschenen een belletristisch
Weekblad voor Indië,
onder hoofdredactie van M. VAN GEUNS.

Abonnementsprijs voor Nederland **f 2.50** per kwartaal.
Agent voor Nederland,
Uitgeversmaatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang“,
Haagpoort 4, Den Haag.

Inhoud van No. 1: Ter Inleiding, door M. van Geuns; Het Mercantilisme en de literatuur, door denzelfden; Een galerij van bekende Indische tijdgenooten: Mr Th. H. de Meester (met portret) door Delphinus; Waanhoopsdaad, Indische Schets, door J. E. Jasper; Overzicht van de Indische pers; Telegrafisch Overzicht.

Inhoud van No. 2: Nieuw Leven, door Dr. R. Broersma; Het Gele Gevaar, door M. van Geuns; Een tentoonstelling van vlechtwerk uit den Ned. Ind. Archipel, door J. E. Jasper; Huurkoetsier (Indische Schets), door denzelfden; E. W. H. Nieuwenhuisen (met portret), door R. B. M.; Overzicht van de Indische pers; Telegrafisch overzicht; Correspondentie.

Inhoud van No. 3: Zelfkennis, door M. van Geuns; Eerste Levensvormen, door Dr. I. Groneman; J. Paes (met portret); De „Tiwah“, door Ernst; Loterijwaanzen, door Edvard van Gert; Overzicht der Indische pers (met een kaart van de geprojecteerde spoorwegen in Zuid-Sumatra); Telegrafisch overzicht; Correspondentie.

Inhoud van No. 4: De zucht tot navolgen, door M. van Geuns; Astrale adviezen, door W. van Delft; P. M. L. de Bruijn Prins, door D. D. (met portret); Richard Hol, door Dr. A. J. A. Prange (met portret); Op de reede van Sabang, door L. C. Carbin; Verdwenen geluk, door Pax; Beschrijving van een reformpatroon, door Mevr. A. C. Granpré Molière—van Dissel (met een reformpatroon op volle grootte); Overzicht van de Indische pers.

Inhoud van No. 5: Een merkwaardig boek over Java en onze koloniale politiek, door M. van Geuns; De Chinezenbeweging te Soerabaja tegen de Handelsvereeniging Amsterdam, door Mr. J. B. van Houten; Dr. J. Groneman, door J. J. Samwel (met portret); J. Boissevain, door N. v. Z. (met portret); Sic transit gloria mundi, door J. de Jong; Overzicht van de Indische pers (de tocht van overste van Daalen naar de Gajolanden; met kaart).

Inhoud van No. 6: Het vrije woord, door M. van Geuns; Indische romans, door G. Stoll; W. J. M. Michielsens, (met portret) door D. D.; Astrale adviezen, door W. van Delft; Muziekmeester, schets door J. E. Jasper; De opstand in Gadangan, met tal van illustraties en kaarten, door Jhr. G. von Schmidt auf Altenstadt; Verre scheiding, door L. C. Carbin; Correspondentie.

Inhoud van No. 7: De literaire kunst geëerd door Dr. R. Broersma; Verzen, (Radium, Vervante zielen, De drie Bruiden) door A. v. G.; George Birnie (met portret naar Haverman), Monseigneur Edmundus Sybrandus Luyten, (met portret); Een nacht van oproer, door J. E. Jasper; Uit het rijk van Koningin Mode, door Mevr. A. C. Granpré Molière—van Dissel; Onze prijsvraag.

Inhoud van No. 8: Om mensch te blijven door M. van Geuns; Een Indisch hotel in Parijs, door Henri Borel; Dr. J. G. Scheurer en het Petronella-hospitaal te Djokja, door J. J. Samwel S.; Het bloedbad te Keboan Pasar (met een plaat).

In No. 9, wordt een begin gemaakt met de plaatsing van een Boeienden Indischen Roman van Anna de Savornin Lohman, getiteld: „Liefde“.

CITY-BAGS echt leder, 39 cm lang, à f 3.95.

W. POPPINK,

ZADEL-EN KOFFERMAKER.

151. Prins-Hendrikstraat. 151. — DEN HAAG

N. B. Lederwaren bij mij gekocht, worden gedurende 2 jaar gratis gerepareerd.

STAAT

voor aanvraag van VERLOFSTRACTEMENT

VOOR

H.H. INDISCHE AMBTENAREN (officieel model).

Verkrijgbaar bij den uitgever van dit blad, Haagpoort 4.

Prijs 2½ cent.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD“

Maldienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia
Ophir *	1904	1904	1904	1905	1905
Sindoro *	26 Nov.	8 Dec.	13 Dec.	2 Jan.	4 Jan.
	10 Dec.	22	27	16	18
		1905	1905		
Salak	24	5 Jan.	10 Jan.	30	1 Febr.
	1905				
Ongaran	7 Jan.	19	24	13 Febr.	15
Lawoe	21	2 Febr.	7 Febr.	27	1 Maart
Geentoe *	4 Febr.	16	21	13 Maart.	15
Merapi	18	2 Maart	7 Maart	27	29
Ophir *	4 Maart	16	21	10 April	12 April

* 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: Ruys & Co., Rotterdam.

De Agenten: Eijkensluysters & Tromp, Anna Paulownastraat 1 d, 's-Hage.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeling 's-Gravenhage.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 195, zijn van 10-12 en van 2-4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken. Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie den heer G. C. A. DE WITT, Reinckenstraat n°. 16.

Een Dame voor Juffrouw van Gezelschap of lectrice.	Twee dames voor het geven van lessen in de fransche taal en conversatiellessen, waarvan eene met diploma middelbaar.
Een bekwame linnennaaster.	Een oud-Offic. Art., leeraar in Wisk. voor het geven van privaattlessen tegen billijken prijs.
Drie jonge Dames die als Gouvernante naar Indië willen.	Eene Dame voor Zanglessen.
Vijf geg. Ind. militairen voor oppasser, geldophalen enz.	Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.
Vier dames voor pianolessen.	Twee Dames voor waarnemen van een huis houden.
Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.	Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de éne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.
Twee Dames voor het maken van uitzetten (eene te Leiden).	Een gep. sergt. maj., gehuwd, voor huisbewaarders, adm. betrekking, goldincaasseeren.
Eene Dame voor onderricht in fröbelen en handwerken (heeft diploma).	Twee gew. O.-I. amt. voor administratieve betrekking.
Een gep. off. reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.	Een jong Meisje om als kinderjuffrouw meele naar Indië te gaan.
Een geg. Ind. korpl. schrijver voor adm. betrekking.	
Twee dames voor het geven van privaat en cursusslessen in talen en wiskundige vakken.	

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albaani